

GEOGRAPHIA

qui præter ipsum cum filio omnes periere. Regnum deinde ipsum, inter Gallia Hispaniaque reges diuisum, minime seruatim limitibus, eisdem in hodiernum diem diuersis agitauit discordijs atque prælijs, quæ omnia in historia cum Gallorum tum aliorum latius aliquantulum narraui.

R. VOLATERRANI COMMENTARIORVM VR-  
BANORVM LIB. VII. GERMANIA



ERMANORVM quàm latissima & libera natio: exteros siquidem nunquam admiserunt, quin potius alienas ipsi puincias occupauerunt. Nam Franci, Cimbri, Longobardi, Vandali, Burgundiones, Germani omnes, ut postea narrabimus, magna in terris peregrinis regna excitauerunt. Primi Romæ Drusus Nero & Germanicus in suis eos sedibus lacessiuere, magis quam subiugauerunt, ut ait Tacitus. Carbonem, Cassium, Scaurum, Aurelium, Seruilium Cepionem, M. Manlium quoque fufis quinque simul consularibus exercitibus Po. Ro attriuerunt. Quintiliū Varrum tresque

De moribus  
Germanorum

cum eo legiones etiam Augusto abstulerunt, nec unquam postea sub iugum missi. Ciuitates eorum alijs alia reguntur politijs, seu duces, seu comites, seu leges habentes proprias, partim etiam imperatores Romæ de quibus alio loco dicitur. Gens fidelitate conspicua. Nam Phrisiorum legatio, ut Tacitus scribit, tempore Neronis Romam ueniens, cum in spectaculis quosdam legatos in Orchestra sedentes conspicerent, audirentque ob fidem in Romam hunc eis honorem adiudicari, subiratos respondisse fertur, nullos esse mortales Germanis fidiore. Quare & ipsi ex eo loco promoti in Orchestra confederunt. Iul. etiam Cæsar eos castitate commendat, ac mares ante annos XX. foeminae usum ignorare, præterea casei lactisque auidissimos dicit. Sed & quod nostra cernimus tempestate circa æris ferrique officinas miro ac callido ingenio uersantur. Nam instrumenta bellica, machinas, præterea ferreos literarum characteres, eorum nuper inuentum omnes facile norunt. Loca eorum quam difficile perscribere, quod ex magna parte sicut & cætera nomina ædificiaque mutauerint, tum quod Romam non sæpe accessa, quæ tamen inueni ac deprehendere ex autoribus partim etiam ex locorum indigenis potui, in medium adferam.

DE DIVISIONE GERMANIAE ET POPVLIS CITRA RHENVM.



IGITUR Germaniæ longitudo cum Rhetia, & Norico Plinio ex autoritate Agrippæ pass. M. DCLXXXVI. latitudo. CCLXVIII. Ptolemæo autem latitudo ab Alpibus usque in Oceanum, longitudo intra Rhenum & Vistulam fluuios, Straboni usque ad Albim tantum. Plinius ultra Vistulam Sarmatiæ partem prope Borysthenem intra limites eius contineri dicitur. Nam uniuersam in quinque diuidit genera. In Isteuones proximos Rheno, quorum sunt Cimbri mediterranei. Hermiones quorum sunt Sueui, Hermandui, Catti, Cherusci, Ingeuones pars Cimbri Teutones ac Cauorum gentes. Vindelicos, quorum sunt Burgundiones, Varini, Guthones, Peucini, Basternæ Dacis contermini. Ptolemæus in tres eos diuidit partes, in Germaniam superiorem, inferiorem, & magnam: ut qui ad Rheni fontes habitant Italiæ uicini usque ad Vangiones nunc Vormacienses superiorem: qui uero uiciniore Oceano septentrionique sunt, inferiorem teneant: magnam trans Rhenum penitiores uocat populos usque ad Albim. Igitur in Germaniâ superiore gentes hæc finitimæ inter se sunt, Rhetij, Vindelici, Norici, Boij, Heluetij, & qui Pannoniam superiorem nunc Austriam colunt: qui omnes prope Alpes Rhenique fontes ac citra Danubium regiones tenent. Rhetij, ut Trogius scribit, à Rheto duce Hetruscorum, qui expulsus à Gallis in proximis Alpibus confedere. Rhetios & Vindelicos hodie inter Sueuos ponunt, antiquitus autem Sueui loca inferiora & latiora occupabant. De quibus postea dicam. Horum ciuitas Augusta Vindelicorum nomen adhuc retinens priscum: Vlderico Præsule sanctissimo decorata, eiusque nomini basilica dicata. Constantia à Constantio principe dicta, Ptole. Gaunodorum, celebris concilio. ubi Martinus V. tribus abrogatis Pont. creatus est. Sequuntur Norici, & Boij. Quorum regionem Bauariam nostra ætas uocat, quasi Boiariam. Nam in eo loco ponunt Ptole. Boij, & Bononia urbs. Strabo est autor quod Boij relicta Italia regionem Noricorum incolere. De his itaque atque

Rhetij  
Vindelici

Augusta Vin-  
delicorum.  
Constantia que  
Gaunodorum  
Taurisci

atque



atq; alijs in hanc sententiam scribit. Rhetij, & Heluetij Vindelia & discreta Boiorum regio ad Istri fontes prope syluam Ercyniam sunt usque ad Pannonios. è quibus Heluetij, & Vindelici in montibus campos habitant. Rhetij uero & Norici usq; ad Alpium summa tenent, & Italiam uersus inclinant. Hinc Insubribus, inde Carnis & Aquileiæ tractui. Idem libro v. Priscis temporibus plurimæ Gallorum gentes Padum incolebant, è quibus amplifsimi fuere Boij, Insubres, & qui olim cum Gessatis Senones Roma per uim potiti sunt. Hos Romani posterioribus annis perdidit. Boios uero è finibus eiecerunt, inde migrantes circum adiacentia Istri loca cum Tauriscis habitauerunt. Hæc Strabo. Tauriscos enim Noricos uocat. Plinius item. Aenus enim fluuius Baiarios à Vindelicis, & hos à Rhetijs Lycus diducit. Neq; est (ut ait Strabo) nunc deserta regio, sed populis frequens. Nam sunt Bauarum, siue Noricis nunc ciuitates Badacum, hodie Salezaburgensis, à fluuiio quam Salezan uocant, qui ab Aeno profluit, item Ratispona metropolis eius. Etelburgium, ubi schola literarum, cui comes Palatinus dominatur, elector Imperij ex Bauariæ ducibus. Is nunc cum Maximiliano bellum gerit: amisitq; nuper auxilia in prælio Boemorum sex milia. Hos sequitur Pannonia superior, nunc Austria, cuius longitudo sex dierum iter extenditur, latitudo duplo minus. Tellus aquis irrigua, uitis confita, unde uinum in Boemiam, Morauiam, Slesiam exportant. Danubio uicina, ducibus subiecta, quos omnes repetij dum inter imperatores de Maximiliano mentionem facio. Eius oppida Vienna, olim Flexum quantum ex Ptolemæi collocatiõe cognoscere possumus. Item Noua ciuitas, ubi Australes Fredericū ab Italia redeuntem obsederunt, Ladislaum puerum regem postulantes. Heluetij quos nunc Suizeros uocant, circa Rheni fontes habitant, agros etiam in Italia possidēt, citra montem qui S. Gothardi appellatur Mediolanensis diœceseos, prodiga gens animæ, ac bellacissima: breui utuntur armatura, pectore tantum uerticeq; ac parte interiore lacertorum coniecti. Hos ad cccc. mil. olim transire conantes in Galliam, Cæsar in Heluetiorum bello compressit, amoris equis & ponte uno die supra Ararim constituto. His annis multa eorum milia cum Carolo Francorum rege in Italiam uenientia uidimus, qui seditionem Romæ magnam excitauerunt. Nuper etiam Germanorum inclytum fidei nomen infamauerunt, prodito Ludouico Sfortia Mediolani duce, quem ei militantes captum in acie hosti Gallo repetenti tradiderunt. Oppida eorum Lucerna olim Nasium, Berna nomen adhuc retinēs antiquū: incolæ Bernenses quorum meminuit Plin. Forum Tyberij Suntia. Turegium olim Tugurinum. Curia & Curientes antiqui populi & alij cōplures pagi, liberi alioquin & indomiti, & dū hæc proderem Imp. Maximiliano aduersi. Proximi Heluetijs citra Rhenum Raurici Plinio Ptolemæoq; appellati. Quorum ciuitas Augusta Rauricorum, nunc Basilea uocata imperatoria urbs, ubi perniciosum illud concilium Germanis sollicitatibus uix tandem magno negotio Eugenij 1111. periculoq; sublatū est. Hos iuxta in eadē ripa Argentoracū nunc ciuitas Argentinesis. Deinde Spirensis, & Vangiones nunc Vormacienses, Macontia cum nunc Maguntia, Præsuli subiectum. Hic Martinum colunt, in cuius etiam festo mercatum celebrant. Præterea Confluentia, ubi confluunt amnes, & Lucenburgenfis, noua urbium nomina. Proxima Colonia est Agrippina M. Agrippæ monumētum, qui hos populos à se uictos ac uolentes in ceteriorem ripam traduxit. Hic corpora trium Magorū è Medioloano Frederici concessione translata, maxima eius populi religione adorantur. Deinde Cliuensis ducatus, olim Butonodorum, & Vetera castra Ro. Ptolemæo. Trans Rhenū uero non longe omnes hi ferè populi sunt, Vbij, Bataui, Phrisij, Sicambri, Tencaterij, Vsiptes, Cherusci, Catti, Hermandui, Cauruni, Longobardi, Sueui. Quos nunc Holandia, Selandia, Gelia, Assia, Marchia Badensis, Istualia, Francones. Et Sueui usq; ad Albim fluuium occupant. Hos omnis Drusus & Germanicus bellis olim lacessiuere. Bataui enim, ubi nunc Holandia, propinqui Oceano inter duo quasi Rheni brachia insulæ modo ciuitatē habēt Traiectensem, ubi Ptolemæus Naualia ponit: cui Præsul dominatur tantum Imp. subiectus, alioquin potētissimus, ut q. x. l. armatorū milia ad bellū educit. Hic etiā Martinū præcipue colit, cui & basilica dicata ob coerciti Rheni in eius festo, pdigiū, qui agrū maximo periculo Traiectensem inundauerat, Præfuere huic urbi tres Præsules, unus martyr Gregoras, anno c. l. x. x. i. alter Lābertus regnate Pipino. 111. Seruatius Hebræus Hieronymi tpe: ambo cōfessores. Prope est Selandia ferè ultia Germaniæ tellus inter septētriones & occidentē Rheni ostijs obiecta. hæc Philippo archiduci una cū Flādrīa & Brabātia paret, urbs eius Mitelbur-

Boij  
Boiaria  
Taurisci  
Norici  
Aenas flu.  
Lycus flu.  
Badacum nunc  
Salezaburgē.  
Ratispona  
Etelburgium  
Palatinus  
Vienna flexū  
Noua ciui.

Heluetij  
Lucerna  
Nasium  
Berna  
Forum tyberij  
Suntia  
Tugurinum  
nunc Turegium.  
Curientes  
Raurici  
Augusta  
Rauricorum  
Basilea nunc  
Argentoraciū  
Spira  
Vangiones  
seu Vuormacienses.  
Macontiacum  
Colonia  
Agrippina  
Ducatus  
Cliuensis  
Butonodoriū  
Vetera castra Ro.  
Bataui  
Holandia  
Traiectenses  
Naualia  
Selandia  
Mittelburgen.

negociatorum



Vbij negociatorum locus. Vbij trans Rhenum Straboni, ubi nunc Marchia Badensis sub duce Cliuensi. Tres em̄ in Germania Marchiæ sunt, hæc de qua loquimur, altera uetus inter Sa-  
 Badensis xones, tertia noua prope Pomeraniã, de quibus postea. Istualia & Istuali populi quos Plinius  
 Istuones Istuones uocat proximos Rheno è regione Coloniae utramq; tenet ripam. Visurgi amne  
 Istuali quæ hodie Veforã uocant ab oriente terminat, à meridie uero montibus Anobis Afsiæ con-  
 Visurgis iuncti. Cum Istualis Carolus Magnus pro fide dimicauit, donec eos Christi religionẽ sub-  
 Montes re coegit: Sæpe uero rebellantes & ad pristinam seditionem redire conãtes cohercuit, quos  
 Anobi. dam inter eos clandestinos iudices constituendo, quos Scabinos uocabat quibus potestas  
 Afsia plectendi foret. Afsia inter Istuones & Francones montana regio, quæ à Rheno in septen-  
 Thuringi trionem porrecta Thuringiæ iungitur uersus Anobos montes. Thuringi enim his proxi-  
 qui Cimbri mi sunt, eosq; putauerim esse quos Plinius Cimbro mediterraneos uocat. Sicambri quoq;  
 Mediterrane. Gelrenses hodie putati, quos Cæsar traiecto Rheno se fugasse dicit in commentarijs. Hi ut  
 Sicambri qui ait Strabo, duce Melone cum Rom. dimicantes ac uicti, datis obsidibus pacem fecerunt, q̄  
 Gelrenses. uis illis proditis rebellauerint. Vspetes & Tencaterij, ut scribit Cæsar à proximis Sueuis  
 Vspetes exagitati traiecto Rheno Menapiorum loca in Gallia occupauerunt. Sueui antiquum re-  
 Tencaterij. tinent nomen. Non una gens est ait Tacitus, sed maiorem Germaniæ partem obtinet pro-  
 Sueui prijs nationibus & nominibus discreti. Insigne gentis obliquare crinẽ: hi partim ultra, par-  
 tim citra syluam habitant, quorum uetustissimi, Senones, Longobardi, numero quidem mi-  
 nores, sed armis superiores. Inter Sueuos etiam Rhetios hodie ponunt, sicuti supra cõme-  
 morauit. In quibus Cõstantia urbs supradicta. Vlma quoq; continetur quæ Alcimenes ui-  
 Constantia detur Ptolemæo uocari supra Vindelicos sita. Deinceps de Franconibus, postea de Lõgo-  
 Vlma bardis dicam: nomina utraq; antiqua. Frãconum meminuit Cicerò in epistolis a d Atticum,  
 Alcimenes à meridie Sueuos & Bauaros habent, ab occasu Rhenum, ab ortu Boemos, Alluitur regio  
 Francones flumine Megano, Ptolemæo Menio uocato, in Rhenum defluente. Plures eorum ciuitates  
 ac claræ. Inter quas Herbipolensis, cui dominatur Præsul idem & dux Franconia. Quare  
 Herbipo. dum sacrificat strictum ensẽ in ara collocat. Hic emporium nobile quo ex utraq; Germa-  
 Herfordia nia conuenitur. Hic etiam mos est Imperatorem deligere. Herfordensis urbs nobilis Ma-  
 Bãbergensis guntino Præsuli subiecta, literarumq; studio celebris. Bambergensis ad Regantum nouo  
 Regatum fluuium nomine sita, quam Henricus I. Impe. quem ciues pro Sancto colunt exstruxit. In  
 ea situs est & Berengarius Cæsar qui Italiæ regnum occupauit. Habet & arcem munitissi-  
 mam, in quam narratur olim Albertus Franconia dux se recepisse contra obsidionem Lu-  
 douici regis, deceptusq; ab Othone præfule Maguntino cū aliter expugnari non posset, in  
 eius fidem ac iusiurandum ad Ludouicum ineundi fœderis gratia discessisse: quumq; ali-  
 quantulum spatij processissent, hortante ipso Præsule ambos ad prandium redisse, quod ie-  
 iunos proficisci ob moram forte longam futuram nõ oporteret. Pransi igitur iterum egressi  
 si quum ad Ludouicum uenissent, Albertus euestigio trucidatur frustra præfulis fidem im-  
 plorans: at ille sese uti promisit semel eum incolumem reduxisse aiebat. Nurenburgen. quo-  
 que in Franconia potētissimi. Nonnulli item Præsules, oppida complura, ciuitates quas im-  
 periales appellant Imp. tãtum subiectas retinent, dux tamen Bambergensis Franconia pri-  
 mus habetur. Ex hac igitur natione Franci prouenerunt qui nunc rerum in Gallia potuntur,  
 quorum supra in eorum historia memini.

## RES LONGOBARDORVM.

Lõgobardi  
 Andoinus  
 Turismun.  
 Gepidarũ  
 rex  
 Alboinus  
 in Italiam  
 uenit.  
 Guimundus  
 rex Gepi-  
 darum  
 Rodisuida



VNC ad Longobardos ueniam, quos Ptolemæus in hac parte haud longe à  
 Rheno ponit: Tacitus item in descriptione Germaniæ inter eius populos cõ-  
 memorat. Paulus autẽ Foroiuliensis qui genus ab eis ducebat, è Scandia Ger-  
 manici maris insula profectos dicit. Horum historiam scripsere Isidorus secũ-  
 dus Tridentinus & Paulus supradictus, quam compendio operæ præciũ fue-  
 rit explicare. Hi siquidem, Anno salutis D X X . sinibus egressi Pannonias primo occupa-  
 uerunt, ac annos XLII. tenuerunt duce Andoino, qui cum Turismundo Gepidarum re-  
 ge bellum gessit eiusq; filium interfecit: Alboinum ex Rodelinda genuit. Hic postea succe-  
 dens Narseti cõtra Totilam in Italiã auxilia misit. Tandẽ ab eodẽ ob indignationẽ in Iusti-  
 nianũ clam sollicitatus Italiã inuasit, anno DLXVIII. ac primũ Foroiulio capto ducẽ Si-  
 sulphum in eo loco præsidio reliquit: Venetiã omnem breui subegit: Papiam post trienna-  
 lem obsidionẽ recepit, Ibiq; regiã cõstituit, Guimundi Gepidarũ regis filiam Rodisuidã in  
 matrimonium



matrimonium duxit, quumq; socerum cum tota gente deleuisset uxori caluaria patris pro-  
 pinauit: quamobrem illa indignata operam dedit, ut à satellite quodam uir necaretur: ex  
 quo pulsa à Longobardis unà cum filia Alfunda ad Longinum tunc Exarchum Rauenna  
 tem se recepit, ubi paulopost sese ambo ueneno necauerunt. Alboino igitur qui regnauit  
 annos XXVI. XV. in Pannonia, & XI. in Italia Cleph filius successit, qui regnauit men-  
 ses VIII. Quo demum à suis interfecto, interregnum inter eos decēnio durauit. Quo tem-  
 pore Burgundiones Galliam ingressi depopulati sunt. Auftaris deinde filius rex declara-  
 tur, Flauius cognominatus, quod postea cognomen posterī usurparunt, hic Brixellum in  
 ostio Padī solo æquauit, Childebertum Francorū regem cum ingenti exercitu contra eum  
 uenientem superauit. Quo extincto Agiulphus dux Taurinensis regnauit annos XXV.  
 Theodelindam Bauari ducis filiam uxorem duxit, cum Smaragdo Exarcho misso à Mau-  
 ricio imp. bellum gessit, eiusq; filiam cepit, ob quam rem multa Romanis Italiæq; intulit  
 incommoda, regnauit annos XXV. Theodelindæ uxoris ingenium sapientiæq; in primis  
 commendatur. Huic Gregorius pont. lib. Dialogorum dicauit, quibus uirum eius mitio-  
 rem erga religionem reddidit. Hæc post uiri mortem annos X. cum filio Adoaldo summa  
 pudicitia ac sapientiâ rexit imperium. Cœnobium Bobiense ædificauit. Medæciæ tem-  
 plum nobile S. Ioannis Baptistæ, prætoria quoq; extruxit, in quibus Paulus Foroiulien-  
 sis dicit depictos fuisse ornatus Lōgobardorum, crinibus tantum anteriore parte ad ora pro-  
 pensis, ac utrinq; discriminatis, occipitio uero raso ceruicem nudabant: uestibus laxis ma-  
 xime lineis quales Saxones Angli habere consueuerunt: quæ ornatae institis ac fimbris la-  
 tioribus fuerant uario colore contextis, calceis usq; ad summum pollicem penè apertis, &  
 alternis loris ac nodis obligatis. Huius tempore Cacanus Auarum rex Foroiuliū cepit Gi-  
 sulpho duce interfecto. Igitur post Theodelindā & Adoaldū filium Arioaldus XII. dein-  
 de Rotaris XVI. annos regnauerunt anno DCXXXVI. Hic Rotaris Arriana inquina-  
 tus secta totam deinde gentem commaculauit, Arrianis ubiq; præsulibus constitutis. Qua  
 de causa Theodorum Exarchum bellum ei mouentem apud Scultemnam Mutinæ amnem  
 superauit, maioresq; exinde adsumens spiritus Ligures debellauit, Genuamq; urbem, & a-  
 pud Venetias Opitergiū miseris modis diripuit. Rodoaldus autem eius filius, VII. annis  
 quibus regno præfuit nihil memorabile gessit. In libidine deprehensus cum matrona inter-  
 fectus fuit. Huius hæres Aripertus annos IX. regnauit, de religione benemeritus. Nam  
 Cottias Alpes in quibus Genua, & quicquid citra Alpes usq; in Gallias continetur, quæ  
 omnia Rotaris abstulerat, diuo Petro restituit impulsore Ioanne III. pon. Huic Gundiper-  
 tus filius successit, qui cum fratre Pertari de regno dimicauit, post annum uero à Grimoal-  
 do duce Beneuentano auxiliij simulatione interficitur, cuius postea sororem ipse Grimoal-  
 dus in matrimonium unà cum regno accepit: in quo cōfirmatus ante omnia ad Cacanum  
 Auarum regem mittit, ut nisi hostis esse malit Pertarim Gundiperti fratrem qui ad eum  
 profugerat minime foueret. Pertaris igitur supplex ad eum accedens ueniam impetrauit.  
 Deinde in suspiciōnē iterum ueniens, ad Clodoueum Gallia regem confugit. Clodoueus  
 itaq; auxilio cum ingenti exercitu properas pulchro stratagemate apud Astam ciuitatem  
 uincitur, ut ait Paulus. Nam Grimoaldus simulata fuga illos insolētes ac securos reddidit,  
 ac demum uino ocioq; indulgentes de improviso adortus magnam stragem ex eis fecit, ut  
 collis ille postea Tumulus Gallorum uocaretur. Forum populū quod eum in transitu læse-  
 rat, dum rediret sabbato sancto occupatis mane circa sacra oppidanis diruit. Opitergium  
 funditus deleuit. Fines Foroiulien- sibus, Taurisanis & Ceruiensibus constituit. Alzecum  
 Bulgarorum regem suis stipendijs in Italiam uocauit, locaq; adsignauit circa Beneuentum,  
 Bobianum, Eserniam. Pro ducibus Guastaldos mutato nomine terris præfecit, ut scribit  
 Paulus qui ad hæc usq; tempora peruenit. Defuncto Grimoaldo Pertaris profugus in re-  
 gem restitutus annos VII. regnauit solus, ac tres cum filio Cuniperto. Ducem Tridenti-  
 num rebellantem magno longoq; bello apud Adduam fluuium superatum interfecit. Cu-  
 nipertus Cadualdum Anglorum regem uenientem in Italiam magnifice excepit. Huic fi-  
 lius Limpertus successit admodum puer cum eius tutore Arisprando, quem Regimpertus  
 apud Ticinum prælio superauit, regnauitq; annum. Huius quoq; natus Aripertus II. an-  
 nos IX. Cum quo Arisprandi filius Sigiprandus de regno dimicauit, captoq; demum ocu-  
 los eruit, simul & uxorem eius naso auribusq; truncis dehonestauit. Lintprandum quoq;  
 o fratrem

Alfunda

Cleph rex

Auftaris Fla.

Agiulphus  
Theodelindæ  
sapientia.Quis ornatus  
Lōgobardorū

Adoaldus

Arioaldus

Rotaris

Rodoaldus

Aripertus

Gundipertus

Pertaris

Grimoaldus

Clodoueus

Forum populū  
deletum.

Opitergium

Guastaldi pro  
ducibus.

Pertaris

Cunipertus

Limpertus

Regimpertus

Aripertus

Sigiprandus

Lintprandus



fratrem in custodiã misit, qui statim post Ariperti mortem regnauit annos **X X X I I**. religiosissimus quidẽ princeps, ut qui corpus diui Augustini è Sardinia, quod uideret eam infulam à Saracenis diripi, Papiam perducì iussit. Romam apostolorũ limina salutatum uenit imperante Leone **I I I**. & sedente Gregorio **I I**. qui obuiam regi processit. Bauraria magnam partem subiugauit, Rauennam per obsidionem cepit. Urbem Romam ab obsidione qua cinxerat, hortatu Caroli Martelli & Zachariae p̄tificis liberauit. Huic Rachis successit uir mitissimus, à quo Zacharias ipse omnia quae optauerat impetrauit. Deinde post annos **V I**. regno se sponte abdicans monachum egit Aistulpho fratri relicto imperio. Hic contra immitis & Rom. pon. hostis dum uixit extitit. Rauennam cum toto Exarchatu per uim cepit. Quumq; subiugata omni penè Italia urbem Romam dura obsidione premeret. Gregorius **I I I**. coactus est Pipini Francorum regis auxilium implorare: cuius successor Stephanus **I I**. ea de causa in Galliam profugit. Aistulphus adueniente Pipino cum exercitu perterritus, terras se recipit ablatas p̄tifici restituere: quod minime praestitit: cuius perfidia exciuit Pipinum Alpes traicere cum exercitu, eumq; ui cogere pacis stare. Desiderius eius successor eodem penè furore Romam obsidens, Carolum Magnum ad succurrendum pontifici prouocauit, à quo superatus est: Papiã recepta bello gentiq; Longobardorum finis impositus, anno **D C C C**. sedente Hadriano. Illi se in Subalpinam Italiam recepere, Aldegilius uero Desiderij filius ad imp. Constantinopolitanum confugiens eiusq; potentia fretus aduersus Carolum bellum mouit, à quo demum captus ac in custodia mori coactus est. Et hæc quidem de Longobardis, nunc alios prosequar. Post Barauos iuxta Oceanum Phrisij sunt, antiquũ retinentes nomen, ab oriente Saxones, ab occidente Traiectenses habent: quos inter Phrisios etiam ponit Otho praesul Phrisingensis, qui res Germanicas scripsit: gens alioquin ferox ac libera, quanquam Philippus Burgundus eos sibi subiectos esse dicitaret, pecoris abundantes omnis generis. Fimum inopia ligni comburunt. Albertum quondam praesulem Maguntinum, qui Fuldense cœnobium extruxit, apud eos de Christi fide concionantem martyrio adfecere.

Saxones, Cimbrī, populiq; usq; ad Vistulam.



Pomerani  
Vismaria  
Sundis  
Gripsual.  
Stetinum  
Rostochiũ  
Caminum  
Teutones  
Marchia  
Vetus &  
noua  
Odera  
Ortellum  
Brãdebur.  
Francfor.  
Alberstadij  
nouus mons

**V**LTRA Albim ad oceanum item Saxonum gens maxima. Habent ab occidente Vifurgin, ab aquilone Cimbricam Chersonnesum, à meridie Francos Boemosq; ab oriente Slesitas & Prutenos: in quo situ cõprehenduntur Thuringi, Lufarij: Pomerani, orientalia Saxonum colunt. Ducem habent unum ex electoribus. Oppida uero Vismariam, Sundim, Gripsualdam, Stetinum, & Rostochium, ubi studium literarũ simul & negociatorum locus. Caminum amplissima urbs, cui praesul dominatur, non minor Maguntiaco, ac tantum Romano pontifici subiectus. Teutones Plinio, Teutonari Ptolemæo, alijs uero Teutonici. Hi sunt qui in Italiam contra Romanos irruerunt, & à C. Mario uicti. In Saxonia salinae uberrimae sunt. Praeterea argentifodinae apud Goslardam ab Othone primo inuenta. Hi deniq; sunt qui cum Carolo Magno ac Francis anno ferè **X X X**. bellum gessere, tandem sub iugum missi Christi fide suscepere. Ab his etiam Britannia occupata nomen Angliae sumpsit. Crevere etiã magis & gẽte & autoritate postquam imperium ad Germanos peruenit. Inter hos Marchia uetus & noua. Prima inter Oderam & Albim fluuios consistit, ubi ad Albi ripã sunt Stendalum, Gadeolum, Soltuedleum, & Ostroburgium noua oppida, praeterea Misna amplissima ciuitas ac regia: ubi & alia sunt. Merseburgiũ olim Martinopolis, Lipzg. nobile Thuringorum emporiũ. Numburgiũ duci Saxoniae parens. Nouam Marchiã influunt Odera, Spreda, & Ortellũ flumina: huius metropolis Brãdeburgensis ciuitas, cui marchio praesul est unus ex electoribus. Apud Oderã ripam Francfordia est, diues emporiũ. Spreda Berlinum, Ortello Auelpurgiũ nobilisq; plaga Prigetuteza uocata adiacent. Inter Saxones quoq; Madeburgenses, Bremenses, Alberstadenfes, Ildemenses, Verdenses, Brunswicenses, Amburgenses, Luneburgenses, Lubicenses. Madeburgenses enim ex Caroli Magni instituto ius ciuile Rom. lingua Saxonũ compendio reductum habent, quo ceteris eius regionis populis ius dicunt. Alberstadij templũ idem Carolus extruxit cum amplissimis & prouentibus & officijs, ubi quotannis institutum conspicitur inauditum. Die namq; cinerum peractio sacrificio facinorosum quempiam sordidatum & operto capite templo eijciunt. Is die noctuq; discalceatus urbem sacra templaq; salutando perambulat, tãtum post mediam noctem



noctem in plateis aliquantulum quiescit. Deinde inuitatus (omnes enim eum inuitant) quicquid apponitur taciturnus uescitur; demum in die cœnæ dominicæ in templum adersitus absoluitur, pecuniâq; collata cumulatur, ac eum Hadamum nominant. Brunsvica celebris urbs ædificijs, insignis præsertim sobole Othonum imperatorum, Bremenses Daciæ uicinam gentem olim Cimbricam se quondam ad fidem Christi deduxisse gloriantur. Lubicum Saxonie ciuitas imperialis ab Umbodo Vitigo Cimbrorum duce edificata, in eo loco quem Vneodes adhuc Saxonie partem tenentes Luconiam dixerunt. Hanc quum Fredericus Aeno barbatus obsidisset, Henricus eius urbis præsul pace impetrata constructione basilicæ ornauit, eiq; ab eodem imperatore multa decora, præterea immunitates obtinuit. Quapropter adeo creuit ut Lubicensium auxilium sæpe Daciæ reges ad suos in officio continendos implorauerint. XII uiri reip. præfunt, quos consules appellant, quorum perpetua potestas est. Plebs siquid graue patiatur ad Cæsarem prouocat. Extra huius mœnia nobile cœnobium S. Brigidæ conspicitur. Sunt quoq; inter Saxones multi principes & ciuitates quæ uocantur imperiales, pleriq; uero urbibus dominantes præfules, Misna autem, tum Thuringiæ, Lusatia, ac Franconiæ magna pars, ducibus Saxonie parat. Cimbri autem uicini Saxonibus ad oceanum sunt, & Cimbrica Chersonnesus gens notissima Romanis cladibus. Qui, ut scribit Florus, ab extremis profugi cum terram eorum oceanus inundasset, in Italiam traicientes, ad senatum miserunt ut sedes eis darentur: qui exclusi, primo Silanum, deinde Manilium, tertio Cepionem expulerunt, postremo & ipsi à C. Mario uicti sunt. Inde redeuntibus qui superfuere ad Mæotidem confedere paludem. Hos Græci teste Strab. Cimmericos uocant, quorum Homerus meminit in Odyss. ponitq; inter Sauromatas. Nunc sane Cimbricam Chersonnesum Daciæ uocant, cui rex præest qui Suetiam & Noruegiam peninsulas in eodem mari obtinet, Ptolemæo & antiquis minime positas, quod ignota atq; incognita tunc essent: nobis autem ob Christi fidem, quæ ad hæc loca penetrauit, omnia patefacta: lateq; septentrio pulsa barbarorum superstitione diuinis nunc laudibus frequentatur. In Suetia regnauit patrum memoria Valdimarus: in Noruegia Aquinus eius gener, quibus extinctis Margarita uxor utriq; regno successit usq; ad senectam. Postremo Henricum puerum Pomeraniæ ducem sibi adoptauit, eiq; filiam locauit. Is quum annos LV sine prole regnasset tandem Frederici III imp. tempore regno deiectus est à populis, & Christophorus Bauariæ dux successit, eius sororis filius, qui auunculum Henricum in insula proxima quam Gothiam uocant, regnare permisit. Christophoro defuncto populi quendam Carolum sibi præficiunt, uirum in primis sacrilegum ac scelestum. Quare & ipse non diu toleratus regno pellitur, & Christiernus surrogatus qui hæc tria regna simul possedit. Hunc ego Sixti III tempore ad urbem uoti reum uenientem uidi, honorificeq; exceptum. Noruegiæ Innocentij VIII pont. concessione permissum sine uino calicem sacrificare, quod ob immensa frigora uinum in ea regione importatum acescat. Cuius rei gratia legatio missa. Deinceps ultra Vistulam regiones ad Sarmatiam pertinent, uerum nonnullæ ex his Germanorum sunt, Plinio Tacitoq;. Inter quas Gythones, Phenni, Ombrones, Varini ad mare Venedicum. In quibus hodie locis sunt Pruteni, Massagetæ, Lituani, Varini, Leuonij, Poloni, Moscouij. Igitur Prusie regnum, & Pruteni populi ripam utraq; Vistulæ accolunt barbara omnino gens, idolorumq; cultores usq; ad Frederici III tempora fuerant, tunc Christiani amissa Ptolemaide Syriæ ciuitate, Teutonici fratres S. Mariæ, quibus eam ciuitatem colere permissum fuit, expulsi in Germaniam redire. Quumq; armis potentes & præsentis animo essent, ipsius Frederici concessione hæc loca omnia pulsos infidelibus receperunt, deinde templa ac loca religiosa constituere: & trans Vistulam, Pomeranensem, Culmensem, Sambiensem, & Varnensem, sedes cum præsulibus ordinauerunt. Mariæburgium oppidum in loco eminenti extruxerunt, regiam magni ministri qui cæteris præsidet. Duo item alij inferiores magistri apud eos, quorum alter Leuoniam, alter Alemanie conuentum regit. Horum officium, fidem armis tueri: nec ullus adsciscitur nisi Teutonicus ac nobilis. Barbam nutriunt, exceptis his qui sacrificio præfunt: literas minime discunt, orationem dominicam pro canonicis iterant horis, originem uero eorum exactius in Hierosolymorum descriptione dicam. Hi patrum nostrorum memoria cum Vladislao Poloniae rege graue & internecinum bellum gessere, excitis utriq; uicinatorum auxilijs: sub iugum tandem cum tota gente missi, oppidis item omnibus, præter Burgum S. Mariæ deperditis, à Sigismundo postea imperato-

Hadamus  
Brunsvica  
Bremenses  
Lubicum  
Vneodes  
Luconia

Ciuitates  
imperiales  
Cimbri

Dacia  
Suetia  
Noruegia

Christiernus

Vltra Vistulam  
populi.  
Gythones  
Phenni  
Ombrones  
Varini  
Prusia

Pomeranenses  
Culmenses  
Sambienses  
Varnenses  
Mariæburgi  
Leuonienses

Bellum cum  
Polonis.



re in pristinum regnum restituti fuere. Frederico deinde III. imperante seditione orta inter milites eius ordinis & plebem, à legato tunc Nicolai v. pont. plebs sacris interdicta, ac propterea indignata, L. oppida euertit, seseq; Cazimiro Poloniae regi Vladislai filio dedit, qui ob memoriam paternae possessionis rem aggressus aduersus magistrum uenit. Hi uero se auxilijs Slesiae ducis aduersus defendere. Varia pugna & anceps diu fortuna belli. Tandem Cazimirus desideratis suorum sex millibus profligatus discessit. Narratur & de eisdem perbellum quoddam exemplum. Quondam defuncto magistro quum de successore deligendo ageretur, quidam rogatus sententiam dicere, seipsum delegit, ac omnibus praetulit, dicitans aliorum se mentes ignorare, suam probe nosse utilem se futurum omnino praesit. Quare omnes adfensere, resq; uti promiserat fideliter, ac prospere omnibus cessit.

**Lituania** Lituania his proxima regio ad mare Balteum sita, palustris ferè omnis. Huic dominabatur **Victoldi** Victoldus Vladislai frater eius, qui ad Poloniae regnum uocatus fuit, tanta uir crudelitate ut dicto non audientes infutos in pelle ursina uris ad hoc nutritis obijceret. Is deinde ex duce rex à Sigismundo imperatore factus, ante decessit quam diadema indueret. Eius successor **Sindrigal** Sindrigal ursam dicitur aluisse, quae cibum è manu caperet, è sylua mane ostium cubiculi ipsius adire solitam, ac pedibus pulsantem admittere consueuisse: quae res occasionem postea dedit quibusdam contra eum conspirandi, qui ursae simulatione mane ingressi eum interfecerunt: quo extincto res Lituania ad Cazimirum Poloniae regem peruenit. Eorum regio tantum mercatoribus aditur, qui pelles emunt Zibillinos ab Italis appellatas: his loco pecuniae qua carent omnia commutant. Viuunt lacte, carne, ac melle, quo abundant ex apibus syluestribus. Venantur ursos, & bonafos, qui bobus syluestribus ferè similes sunt periculo, quod ut uitent hunc seruant modum: locum in quo uersantur sepiant, uno tantum relicto aditu, qui in uallem imam deducat. Feræ per eum de industria perunctum ac lubricum in uallem ruunt, Ibiq; aliquot dies fame debilitatos ac mansuefactos facile capiunt. Idola non multos ante annos adorabant, postquam uero Vladislaus ex eis regnum Poloniae unà cum fide suscepit, ipsi quoq; ex magna parte à superstitione discessere. Testatur Pius pontifex se à quodam Hieronymo monacho Pragensi, uiro literato ac plane sancto, qui eas partes adeundo ad religionem deducere conabatur, audisse, quae monstra uiderat à Lituania culta: à quibusdam serpentes, ab alijs ignis, à nonnullis sol, & malleum ferreum, quo quidam gigas turrim perfregisset, in quo sol diu per nubilum absconditus à rege quodam per uim inclusus fuisset. Alij uero syluas, quas quum Hieronymus succidere iuberet, feminae totius tractus ad regem questum uenere, sacra religionemq; eis auferri. Quãobrem re infecta de regno decedere iussus est. Sermonem utuntur semi Dalmatico, ut ferè Sarmatia omnis Europea. Ciuitates in ea, Vilnensis gentis caput, Chiouiensis, Mednicensis, Luceorienensis, quibus nunc praesidet Alexander Poloniae rex, Ioannis Moscouiae ducis gener, simul & hostis dum hæc proderem, cum quo de finibus tantum concertatio. Cum Tartaris autem uicinis internecinum bellum gerit, de quibus post paulo dicam. Varini sequuntur in eodem tractu, quos Plinius commemorat, quamuis hodie Varnos dicant. Horum praesul fuit Pius, paucos ante menses quam pontifex crearetur. Is quum ditionis sit Prutenorum solus illorum praesulum eorum habitum non gestat. Sunt & Massagete in hac parte alij ab ijs qui in Sarmatia ponuntur, parua admodum terra, unius iter diei, uerum longa à Prutenis usq; ad Leuonios pertingens, neq; adhuc Christiana, Polonorum regibus subiecta. Poloniam autem ipsam inferius dicemus. Leuonij postremi Germanorum ad littus Venedicum ad paralellum ferè Scandauiae insulae, unde originem habere uidetur. Nam in ea Ptolemæus Leuonios populos ponit. Hi à Prutenis uicinis debellati Christi fidem susceperunt. A Tartaris saepe infestantur, eorum metropolis Rigenensis ciuitas. Hoc littore expedito ad mediterranea Germaniae ueniam, ubi Slesia est, quam Odera perlabitur longitudine stad. **Slesia** LXXX. Caput gentis Vratislavia ad ripam Oderae sita. Factiones in ea multae, quodam orto tumultu cōsules ciuitatis è praetorij fenestris deiecti sunt: cuius criminis auctores postea Sigismundus imp. capite multauit. Sermonem utuntur Teutonico, quamuis trans Oderam Polonicum sapiens. His uicini Boemi, & Morauj, de quibus paulo post. Alemanni teste **Boemi** Asinio uiro Italico, qui res Germanorum diligenter perscripsit, in Germania genus aduentitium est ex uaria colluue gentium, quod sanè nomen indicat ἀλέμψαι, id est, errare. Hos insuper Theodoricus Gothorum rex tributarios imperio fecit. Deinde in Francorum uenerunt



nere potestatem, ut tradit Agathius Græcus author. Nunc de sylua Ercynia pauca narra-  
 bo. Hæc uasta magnitudine ab Heluetijs & fontibus Danubij oriens iter dierum L X. con-  
 tinet, ut Mela scribit, alia mutando nomina secundum populorum diuersitatem. A fonte  
 Nigra sylua ab incolis appellatur: à Necari fluuio usq; Menum Germanis Octenua; à Me-  
 no ad Loriam amnem propè Confluentiam Vesterbulum. In occidentē primo tendit, dein  
 de in Orientem flectitur. Franconiam ab Assia & Thuringia diducens, iterum se mediam  
 aperit & circuli modo recipit in Boemiā, eamq; à Saxonibus diducit. Inde in montes Mo-  
 rauriæ transiens, perq; mediam Pannoniorū regionem à dextra, & Polonorum à læua, usq;  
 ad Dacos, & Geras penetrat. Barcenis altera Sylua trans Rhenū Sueuos à Cheruscis diui-  
 dit. Nunc Sylua nigra haud procul à Badensi agro. Veniā ad flumina, quorū princeps Rhe-  
 nus è Rheticis fluens mōtib; aquilonem uersus in oceanum tribus erumpit ostijs. Lacus  
 duos efficit, Venetum, & Acronium: hodie lacus Bodinæ & Cellēsis uocatos. Corriuatur  
 Meno, Necaro, Limago, Mosella, Mosa fluminibus. Vidrus è montibus fluens Anobis in  
 Oceanum, Phrisios à Batauis & Gelrensibus diuidit. Amasis à monte Meliboco ubi Tro-  
 phæa Drusi sunt, Padeburnam & Monasterium urbem ac Phrisios abluens fertur in ma-  
 re. Visurgis, hodie Vesera, ex eodē monte nascitur. Salas, apud quem Drusus uictor extin-  
 ctus est. Albis à montibus qui Slesiam à Boemia diuidunt, Madeburgensem & alias Mar-  
 chiæ ac Saxonie ciuitates abluit, & prope Amburgam in Oceanum fertur. Oderam supra  
 memorauī. Vistula Sarmatiā à Germania disternit. Deinceps de insulis & mari Ger-  
 manico quod Timæus Analcum uocat, Philemon Mortuum, Eustathius etiā Cronium,  
 quod ibi Saturnus ob frigiditatem regnet. Quapropter in idem abscissa eius genitalia pro-  
 iecta dicuntur. Apollonius poeta Cronicum mare appellat etiam recessum Ionici sinus, à  
 quadam insula Cronia uocitata. Huius igitur Germanici maris insulæ quædā ab antiquis  
 commemorantur. Xenophon Lampfacenus à littore Scytharum tridui nauigatione insu-  
 lam esse magnam Baltiam tradit, quæ & mari Balteo nomen dedit. Eandem Pytheas Basi-  
 licam uocat. In his uaria hominum monstra feruntur, alij ouis animalium uiuere, alij uero  
 Hippoderes equinis esse pedibus. Sinus præterea duos efficit, quorum alter Plinio Ceda-  
 nus, Ptolemæo Venedicus appellatur. Hic insulæ ponuntur, quarum clarissimæ Pli. Scan-  
 dauia & Emigia: locus præterea, quem alterum orbem esse dicunt, ubi Billeuionum gens  
 habitat. Alter sinus cōterminus Cimbris, ubi insulæ Romanis armis cognitæ, interq; Gles-  
 sariæ uersus Britanniam Electriades à Græcis uocata, quod ibi electrum nascatur, a Barba-  
 ris Austrania dicta est. Hæc Plinius. Ex quo fortè uerisimile fuerit eam partem Germaniæ,  
 quam nunc Austriam uocant, hinc nomen & coloniam accepisse.

## BOEMIA

**B**OEMIA nunc ac Polonia describendæ, quæ unā cum Pannonia quāquam  
 disiunctæ regiones simili catalecto uiuendiq; institutione quodāmodo utun-  
 tur, sæpeq; euenit ut deficiente utrobique regia sobole ab horum aliquo popu-  
 lorum successor, potius quā uel à uicinis Germanis uel alijs gētib; accer-  
 satur, ac quādoq; unus cuncta possederit. Quare prius de Boemis quæ in eo-  
 rum annalibus qualibuscūq; qui iam auctoritatem sibi uendicauerūt, cōperio: deinde quæ  
 ipse apud ueteres de his inuestigauerim. Dicunt em̄ ex Croatia populis in Dalmatia duos  
 egressos esse fratres, Czechium, & Lechen. Alterum uersus orientem & septētrionem tra-  
 ctum tenuisse, ubi planities latusq; campus erat, quem eorum lingua Pole dicunt, ex eoq;  
 Poloniam terram cognominasse. Alterum Czechium in Germaniam ad Albim fluuium  
 confedisse, montanaq; loca circa occupasse, ubi mulier fatidica Libysa nomine agebat: lo-  
 cumq; Boemiam ex eo uocasse, quod sic uaticinium ipsi appellarent. Ego uero originē ha-  
 buisse à Delmatia ob morum & linguæ similitudinem non negauerim, uerum eos uetus te-  
 nuisse nomen, ut uerisimile magis fuerit quā nouum mutuatos. Nam Bemus in ea parte  
 Ptolemæus gentem maximam esse dicit, iuxta uero Marcomannos & Quados gentes bel-  
 licosissimas, a Traiano, deinde à M. Antonio debellatos, & hucusq; Romanū prorogatum  
 imperium. Hi Morauiam circaq; adiacentes Boemorum populos comprehendebant, Ger-  
 mani sanè omnes. Verum nunc gens hæc aduena, regionis eius nationis antiquæ robur ac  
 uires mutuata, res maximas bello gessit. Sterilitate uini oleiq; sicuti & pleraq; Germaniæ lo-  
 ca laborant: pabulo, frumento, pecoreq; abūdant. Latitudo eius longitudini par, trium for-  
 tē dierum

Sylua Ercynia  
 Sylua Barcenis  
 Flumina Rhenus  
 Menum  
 Necarus  
 Limagus  
 Mosella  
 Vidrus  
 Amasis  
 Melibocus  
 Trophæa  
 Drusi  
 Visurgis  
 Salas  
 Albis  
 Odera  
 Vistula  
 Insule  
 Mare Analcū  
 mortuum.  
 Cronicum  
 Elefia insula  
 Balteū mare.  
 Sinus Venedi-  
 cus Cedanus  
 in quo Scan-  
 dauia  
 Emigia  
 Belleuionum  
 gens.  
 Glessaria  
 Electriades  
 Austrania  
 Austria  
 De initijs  
 Boem. iæ

Czechius  
 Leches.  
 Pole, id est  
 planum  
 Libysa  
 Fatidica  
 Bemus  
 Marcomanni  
 Quadi



tè dierū iter. Sylua Ercynia undiq; cincta, Albi fluuius media irrigatur: ab oriēte Moratos: ab arcto Saxones: ab occidente Noricos: à meridie Austriam & Bauariam habet. Oppida uero Pragam, Cadanum, Bruxiam, Selakenuendum, Cuticinum. Nunc ad reliquam eius regni successione ueniam: post Czechium quem diximus primum è Croatia uenisse, Cracus dux à populo deligitur, quem dicunt uirum fuisse iustum & æqui seruantissimum, qui Cracouiam apud fluuiū Cudacam ab incolis appellatum condidit. Craco filia Libyssa successit. Hæc uirgo fatidica & uates erat, ob eamq; causam sapientissima existimata: quare à populo coacta nubere, Primislaum quēdam in agro bubulcum sibi delegit, quem sciret & bonitate & iustitia præstare. Hæc ante omnia arcem modicam ad Vicegradum excitauit, quam postea mœnibus latius cinxit, appellauitq; Pragam, sumpto auspicio à primo obuiio opifice qui limen portę faceret, quod lingua eorum eo uocabulo appellatur. Ædificauit & Libum castellū ubi sepulta est. Primislaus uir solus postea regnauit, imperio fœminarum, quod tēpore Libyssæ magnopere inualuerat propulso. Illæ igitur repub. deiectæ duce Valasca muliere fortissima coniurant, ac hora constituta necatis uiris ac parentibus, abreptis equis & omni gaza, proximum occupant collem, ubi castro Dieuizo exædificato regem ad certamen prouocant. Tanta deniq; audacia fretæ multos annos more Amazonum adfiduis armis bellum ciuile excitauerunt. Ad extremum uicta Valasca insidijs Primislaui imperium uiris restitutum. Primislaui Numislaus: huic Mnatha, cui Voinus filij parentibus successere: Voino autē nati duo fuere, Vinslaus, qui Pragæ dominatus est, & Vratislaus, qui Lucensis princeps, postea Enezacensis dictus fuit. Vinslao Grëzomislaus, qui & Nyclam cognominatus, uir ignauus. Hunc Vratislaus patruus de regno deturbare querens bello inter eos orto interficitur, quū primus condidisset ciuitates Medriam & Pubecham, quæ deinde de suo nomine Vratislauiæ est appellata, Slesia nunc caput. Nuclea deinde Hostiuitus, Hostiuito Borfinous filius successit, qui cum Ludimilla coniuge quam pro sancta colunt, primus Boemorum Christianus, à Methodio Morauiorum præfule factus est anno DCCCXCVIII. Huius duo filij Spitigneus & Vratislaus ex successione postea regnauerunt. Vratislao duo nati Venceslaus & Boleslaus, ueluti Cain & Abel alteri fuerunt. Nam Venceslaus uir sanctus, regniq; successor, ab altero per prodicionem & scelus traditur. Nec minore flagitio eorū mater Draomiria necis conscia fuit, quæ & Ludimillam socrum sanctissimam apud quam Venceslaus fuerat educatus, necari iussit. De Venceslao traditur, perpetuo castitatem seruasse, horas canonicas quotidie obiisse, noctibus per brumam ac medias niues discalceatum templum petere solitum. Inde prodigium fertur, uestigia cruenta fuisse interdum animaduersa. Basilicam Pragensem ab se extructam S. Vito dicunt esse: Dotimaro Saxonie uiro sanctissimo primo eius præfule constituto: post quem Adalbertus Boemus uir non minore sanctitate præfuit, qui post Stephanum Pannonie regem & multos Delmatie populos ad fidem deductos, à Prutenis tandem supplicio adfectus est. Sed & alia Venceslai memorantur, pauperes eius regni ex magna parte sustentabat: ducem Curuensensem contra fas regnum inuadentem, ac eum prouocantem, singulari certamine diuinitus superauit: interfectū postremo, ut dixi, à fratre, posterius pro martyre colunt: cui templum Poloniae primū dicatum. Igitur post Boleslaum filius Boleslaus iunior rem suscepit. Cuius frater Stratiuates cœnobio se addixit, uir inconstantia tum ambitione maxima præditus, ut qui postea Cracouiensis præsul esse magnopere adfectauerit. Boleslaus deinde tertius, secundi filius regni hæres, cui Moscho rex Poloniae Cracouiam per fraudem eripuit: unde causa inter eos magni exorta est belli. Boleslaus demū simulatione colloquij circumuentum, Moschonem luminibus effossis mulcrauit: deinde Cracouiam obsedit. Boleslao frater erat Odalricus, qui apud Hæricum imp. exul nutritus fuerat: armis Cæsarianis munitus repente adest, patriūq; regnū recipit: ac Iaromiro alij fratri ob regni adfectati suspicionē, oculos euulsit. Boceriam puellā, quod Beatricē interpretatur, è plebe natam ob amorem in matrimonium duxit, ex qua Bizetislaui suscepit. Is deinde Iuditham Othonis imp. filiam deo dicatam, è cœnobio in uxore sibi iunxit: unde ortum bellum inter generū & socerū apud Boleslauiā Boemice oppidū, quod interuentu ipsius puellæ ueluti quondam Sabinarū duceptum facile fuit. Bizetislaus post hæc defuncto patri successit, cum antea in Morauia rārum permittente genitore dominaretur. In primis bellū Polonis intulit, Cracouiesem Gnesnemq; diripuit ciuitates anno sal. MXXX. ob quā rem ab Henrico III. frustra sæpe admonitus bello



bello superatur, ac supplex ueniā petere tum tributa pēdere cogitur. Pace hoc modo facta decessit: quinque supstitibus liberis, Spitigneo, Vratislao, Conrado, Iaromiro, Otorio: quorum Spitigneus regnū paternū: reliqui Morauia obtinere. Vratislaus à fratre Spitigneo bello petitus in Pānoniā ad Andream regē cōfugit: eiusque filiā uxore duxit: ac paulo post fratri uita functo successit. Iaromiri alterius fratris diaconi magna leuitas narratur, qui præsul Pragē factus, cupijt & Morauiesis esse, expulso Ioā. præsule, quā rem legatus tūc à pon. missus & Matildis comitissa sedauerūt. Hic Vratislaus Leopoldū Austriæ ducē bello superauit. Morauia, Poloniā, Slesia, Lufaciā, Hērico IIII. imp. iuuate, Boemiæ regno adiecit, anno MLXXXVI. Post hūc Cōradus frater tertius, deinde fratris filij sine regio cūcti noie successere præter Vratislaū Vratislai filiū, qui à Fred. I. ob eius egregia in eū merita, rex appellatus est. Nam operā ei magnopere in expugnatione Mediolani nauauerat. Nobilē deinde pontē supra Multauia extruxit, XXIII. munitū arcibus, qui magnā Pragā parua cōiūgit. Sobieslaus post hūc annos V. regnauit: deinde Fredericus Vladislai filius: postea Cōradus qui in Apulia in bello occubuit: mox Bizetislaus, qui Hēricus appellatus est, præsul idē & dux Pragē: demū Venceslaus eius frater, atque hi oēs ducali noie. Primislaus uero successit rex Boemiæ III. appellatus, ex eis q̄ diadema acceperint, qd' à Philippo Frederici II. fratre ac imp. cōsecutus est. Huic filij successere Vēceslaus & Othocarus, qui & Primislaus dicitur, rex V. Boemiæ. Huius itaque Othocari felicitas & res bello magnæ cōmemorantur. Austriā ex hereditate Margaritæ uxoris adsecutus est: ab Vlrico duce Carinthiā emit: Stiriā, Prusiā, Tartaros uicit: Cunispergiū oppidū edificauit: oblatū imp. nomē cōtēpsit: in discordiā cū Rodulpho Cæsare ueniēs tandē adactus parēdi sacramēto & adfinitate inter eos inita conciliat. Quāobrē ab uxore Margarita obiurgatus q̄ per metū & ignauia pacē fecisset, iterū prælio concurrēs à Cæsaris exercitu p̄ligat atque occidit: regno nihilominus Venceslao puero eius filio tradito. Hic ille Vēceslaus alter quē pro sancto colūt, & portētis clare dicūt, socrer Gētulis Vrsini, quiq̄ filiū Vēceslaū iuniorē oia sibi dissimilē habuit. Nam is & uino & luxuriæ tm̄ deditus apud Morauia in pretorio interfectus est, annos agēs XXII. Hēricus deinde Carinthie dux regnū obtinuit, quē Albertus imp. expellēs filiū suū Rodulphū regē cōstituit: quo mortuo res ad Hēricū reuertit. Cōtra quē rursus Ioānes filius Hērici VII. Luceburgēsis annos CXXV. usque ad Sigismūdū imp. id regnū successoribus tradidit: in Italiāq̄ uenit: ciuitates principesq̄ multos tutatus Ludouico Bauaro & Frederico Austriæ duce inter se de regno dissidētibus, circiter annū MCCCXXXI. Brixia quoque Bergamū, Lucā, Parmā, Mutinā in potestātē recepit. Polonię regnū cū id tuto tenere nō posset, Cazi miro acceptis XX. mil. marcharū argēti cōcessit. Postremo aduersus Anglos regi Frācorū militās p̄fectus cū toto exercitu in plio cecidit die S. Rufi nefasta Boemis, cū regnasset annos XXXV. Carolus eius filius qui cū patre in Italia res gesserat imp. ex rege factus est Romæ diadematis de more solēnibus obitis. Pragam tēplis & edificijs præsertim regia domo pulcherrima ornauit: scholā liberaliū artium in eadē ciuitate instituit: pontē lapsū refecit: Pragensem basilicā metropolitica fecit: primus qui filiū Vēceslaū uiuēs successorē sibi cōciliatis electoribus malo qdē posteris exēplo instituerit, Vēceslaus itaque ingenio socordi, captus in bello à Ioā. duce Lufacie ut redimeret marchio Morauie tūc captiuus liberatus est: iterū à fratre Sigismūdo captus ē custodia fugit: tādē impio abrogatus ab electoribus, ac Sigism. eius frater surrogatus est: post quē regnū ad Ladislaū puerū regē itē Pānonie, de quo in Pānonia dicemus, puenit. Hoc extincto Boemorū pars Cazimirū Cazimiri Poloniæ regis filii iure adfinitatis q̄ sororē ipsius Georgius duxerat, pars uero Matthiā Pannoniæ regē legerūt: tādē Georgiū Pogebratiū regno p̄fecere uirū authoritate principē, qui rem diu pro Ladislao puero administrauerat, Hussitarū tm̄ secta inquinatū. Post Georgij mortē ad Vratislaū Cazimiri fratrem Poloniæ regē res Boemica puenit: deinde ad Io. Albertū: postremo ad Alexādrū, qui dum hæc p̄derem uiuebat. Et de Boemia qdē satis. Morauia illi ex orientis parte cōtinua mōtibz tm̄. & amne Morauia discreta, uini, frumētique feracitate mollior aliquantulū q̄ Boemia: gens latrocinijs dedita, ad quā non securus ulli adcessus. Caput gentis Volagradēsis ciuitas, quæ Olimicensis postea dicta est. Oppida uero Brunna & Znoymia, ubi Sigismūdus imp. decessit: hic igit multos annos regnatū. Nam Boemi, Roxolani, Poloni, Morauio regi quandoque paruere. Rex aut ipse Romano imp. Ex his Suadoplucus regum penultimus, primus Christianus fuit, à Cyrillo fratre Methodij præfule Delmatie

Spitigneus

Cōradus.  
Vratislaus  
rex II

Primislaus

rex III

Venceslaus

Othocarus

rex V

Cunispergiū

oppidum

S. Venceslaus

Gētulis Vrsini

Venceslaus

filius.

Henricus

Rodulphus

Ioannes Luceburgensis.

Carolus

Schola Prag.

Pons restituit.

Venceslaus

Sigismundus

Ladislaus.

Georgius

Pogebratius.

Vratislaus

Ioannes Alb.

Morauia

Volagradēsis

ciuitas.

Olimicensis

Brunna

Znoymia

Suadocopus

primus Chri.

Cyrillus præf.

Delmatie.



cum tota gente multisq; Delmatarum populis in fide institutus. Quum Arnulpho imperatori tributum solitum negaret: uictus ab eo in praelio clam fugam mutata ueste adripuit, solusq; per saltus errans cum tribus eremitis tandem incognitus usq; ad extremum persanctie agitauit, sese tantum in morte prodens. Successit huius filius Arnulphi liberalitate, quanq; indignus. Is ubi de patre accepit, ab eremo corpus relatū honorifice tumulauit. Verum ita religiosus homo usq; adeo sacerdotes despexit, ut Methodiū præfulem sanctissimū, quem supra nominauit, quod eum mane post longam moram è uenatione redeuntem non expectauerat ad sacrificium, contumelijs incellerit, pauloq; minus manibus abstinerit. Quare Methodius fugiens, eum sacris interdixit. Quo paulopost mortuo regnum Morauia ad Cæsares peruenit, è quibus Sigismundus eam genero suo Alberto regendam dedit: rebel-  
**Methodius** lantem ipse Albertus magno illato incommodo subiugauit. Proceres in hac regione ex ma-  
**De secta Husi-  
tarum seu Vi-  
ckleuistarum.** gna parte Hussitarum secta contaminatos Ioannes Capistranus nostra ætate frequentibus  
**Ioan. Viclef** concionibus emendare conatus est. Ea siquidem hoc modo cœpisse traditur: tempore Venu-  
**Ioannes Hus** ceslai ultimi Ioannes Viclef è schola Oxoniensi nouos quosdam codices, in quibus hæc  
**Hieronymus** hæresis scripta continebatur, in Boemiam attulit: adscitisq; ad hoc facinus Ioanne Hus & Hieronymo Boemis doctrina linguaq; potentibus, res late serpere cœpit, usq; adeo ut uocati ij duo in concilium Constantiense ad causam dicendam non solum errorem non posuerint, sed summa pertinacia supplicium ignis pertulerint. Cineres ne à sectatoribus cole-  
**Cracouia à  
Craco** rentur in profluentem iactati. Hinc Vicleuista & Hussita appellati. Dicitabant officium concionandi aut docendi euangelij, uel cuius licere exercere, præterea sub utraq; specie sacramentum suscipere, tum sacerdotes more Christi omnia communia habere oportere. Sed & hic alia (ex alijs uti fit) exortæ sectæ, Adamitæ, Taboritæ, Orphani, qui Ziska & Procopio ducibus facundis & assertoribus acerrime illata refellebant. Iacobellus, Conradus, Rocazana, Petrus Anglicus corruptores pro ueritatis magistris ab eis culti. Quatuor reges Venceslaus, Sigismundus, Albertus, & Ladislaus, pestem hanc extinguere continuis bellis non ualuerunt. In locis enim natura munitis montibusq; ingenti multitudine sese abde-  
**Boleslaus rex  
primus.** rant, calicem pro uexillo in acie præferentes, unde facile deijci non erat. Ex quo malū non impune usq; ad hoc seculum serpit.

## POLONIA

**P**OLONIA utraq; Vistulæ possidet ripam ex parte Germaniæ, Slesia, Morauiaq; ex parte Sarmatiæ Lituanijs, Leuonijs, Gythonibusq; coniugitur. Eam in minorem, & maiorem diuidunt: minor ubi Cracouia, secunda ubi Posnania. Gnesna septentrionalior. De ipsius origine quoniam in Boemia quæ ferebantur dixi: pauca quæ restant ex eius regibus referam. Hic Vādali primum fuere: deinde Craco, quem ex Croacia uenisse & authorem generis ac primum ducem fuisse tradunt: usq; ad Bolesla-  
**Gulielmus  
Austriæ.** um per duces rempublicam administrauerunt: deinde Boleslaus dux quum Orthonem imperatorem multis officijs demereretur, ad postremum eum ad se uenientem apud Posnam magnifico sumptu excepit. Ex quo rex primus ab eo ex duce factus est. Longa deinde regum successione, anno MCCCC. quum rex superstitite tantum filia decessisset: hanc Gulielmus Austriæ in matrimoniū unā cum regno accepit, qui cum minime Polonis homo Germanus satisfaceret, aduersus Vladislaus ex Lituania tunc minime Christianus, qui statim inuito principatu fidem recepit. Ex quo Lituani Roxolaniq; ex magna parte regno adiecti Poloniæ sunt. Cum Tartaris feliciter dimicauit. Prutenos bello maximo sibi subiecit. Ex secūdo matrimonio duos genuit liberos, Vladislaum, & Cazimirum: quorum Vladislaus maior natu patri defuncto successit. Is ille qui post ad Pannoniæ regnum uocatus est, quiq; in clade Varnensi unā cum Iuliano Cæsario legato cōtra Amurathen Turcam extinctus est. Cazimirus alter frater qui Lituaniam ex hæreditate acceperat, Poloniæ fratri successit. Is demum habuit liberos Vladislaum, qui Poloniæ rex ac post Matthiæ regis mortem à Pannonijs aduersus est, Cazimirum, de quo mox dicam: Ioannem Albertum qui Boemia Poloniæq; successit: Alexandrum qui Lituaniam primo, postremo Ioanne Alberto nuper defuncto utrumq; regnum obtinuit, ac Fredericum qui præsul Cracouiensis ab Alexandro VI. pont. in patrū collegium deinde coopertus. Ante hunc Pij pontificis tempore præfuit ei ciuitati præsul alter ac cardinalis Spitigneus, uir literis legitime imbutus. Cazimirus autem quem supra memorauit perpetuo cœlebs ac castus uixit, nihilq; prius habuit quam



quàm fidem, abstinentiam, ac iustitiam colere, res ei cunctas à patre delegatas in regno sapientissime obiuit, demum annorum  $\times \times \vee$ . decedens, ac Lituaniæ sepultus, in beatorum est numerū relatus. Sed omnis facile superauit fama sanctitatis diuus Stanislaus eiusdem urbis præsul anno salutis  $M \vee III$ . interfectus à rege Boleslao, cuius hodie corpus in basilica Cracouiensi conditum uenerantur. Ultra Vistulam Masouia ducatus & Podolia regio & Drauaniza fluuius, ab eis dictus, Masouiam à Lituania diducens ad Polonos pertinet. Et Gnesnensis & Posnaniensis urbes in sacro codice conscriptæ. Ad hos Callimachus Geminianensis meus familiaris penetrauit, ubi & literis & ingenij solertia, ex paupere diues magnopere factus apud eos reges quibus erat dilectus, ante hos annos deceffit.

S. Stanislaus  
præsul.

Boleslaus

Gnesnensis,  
Posnaniensis

## SARMATIA EUROPEA

**S**ARMATAS Græci Sauromatas uocant. Omnes enim teste Plinio, qui extremi gentium ac ignoti propè existentes mortalibus degunt, tam Europeos quàm Asiaticos, communi uocabulo ueteres Scythas appellauere: uerum à posteris Græcis diuisi, ut Sauromatæ usq; ad Rha fluuium dicantur: & ex his Europei tantum, qui inter Vistulam & Tanaim continentur. Ex parte uero austri montibus Sarmaticis: à septentrione autem sinu Venedico, & terra incognita. In hoc igitur spatio ij principales populi ab authoribus nominantur, Venedici, Phenni, Vindili, Varini, Gythones, Burgundiones, Peucini, Basternæ, Omani, Roxolani, Sauari, Besli, Bordini, Amaxobij, Geloni, Geuini, Alani, Agathyrli, Arimaspi, Tauri, Tartari. Flumina uero Borysthenes, Tyra, Hypanis, Axiaces, Tanais, & palus Maotis. Montes Riphei, Arympei, Aræ Cæsaris, Alexandri. De huiusmodi Sarmatis primus Romanorū triumphauit Domitianus princeps, cruenta tamen uictoria, cæsis apud eos duobus inlytis ducibus Aurelio Fusco & Oppio Sabino. Postea longo interuallo Claudius II. item princeps cæsis ex eis ad millia.  $ccc$ . His in uniuersum enarratis singula nunc uidenda. Primum ex his plures in Germania diximus, ut Phēnos, quos mira fœditate populos Tacitus dicit, nunc Prutenos aut Lituanos putauerim. Varinos, nunc Varnos, seu Varnenses. Gythones Ptolemæo, Guthones Tacito: ijdem populi non procul à Vistula collocantur. Omani prope Polonos, nunc Comanos eos appellant, qui regibus & nationi Pannoniorū sæpe molesti fuerunt. Burgundiones de quibus Plinius & Ptolemæus, hos in Galliam migrantes quum Galliam scripsi, enarraui. Sauari Ptolemæo, ij sunt quos recētiore Auaros uocant, qui multas in Europa regiones depopulauerunt. Ad postremū in Italia Foroūlium duce Cacano pulsus Longobardis ceperunt. Peucinos Tacitus dicit, à quibusdam Basternas uocari, sermone cultūq; ut Germani: in hac parte & Vindilos ponūt, ubi nunc Poloni, de quibus mox dicam.

Sarmatæ

Domitianus

Claudius II

Phenni.

Varini.

Gythones.

Omani.

Comani.

Burgundiones.

Sauari, qui

et Auari.

Peucini, seu

Basternæ.

Vindili.

Modigillus.

Gandaricus.

Genfericus

Honoricus

## RES VANDALORVM

**V**INDILI Plinio Ptolemæoq; hi sunt, quos ætas posterior Vandalos appellauit, qui olim Gandarico duce, filio Modigilli, qui regnauerat prior annis triginta: ex primo uidelicet anno Gratiani imperij, sollicitati à Stilicone anno salutis circiter  $cccc$ . paucis ante annis quàm Gothi Rom. caperent Gallias inuasere. Inde in Hispaniā traiecto Pyreneo, penetrantes: loca circa Beticam, quæ Vandalia postea dicta est, occupauerunt: ubi capta Hispalis quæ Gandaricus templum profanare uellet, subita morte corruisse dicitur. Cui Genfericus successit. Ex Hispania post aliquot annos, iubente Honorio, à Gothis item expulsi in Africam traiecerunt: quam tunc Bonifacius Comes ab Honorio missus administrabat. Ante omnia Hipponem obsident, ubi Augustinus noster septimo obsidionis mense deceffit. Potiti tandem cum omnia diripissent, breui post tempore Hetruriam inuadunt classe ad Populoniam applicantes: unde à Basilico duce Leonis primi, è Græcia cum ingenti classe ad succurrendū in Italiam missa, expulsi fuere. Genfericus post hæc ex Africa uocatus Romā ab Eudoxia Theodosij iunioris filia, Valentiniani item iunioris uxore, contra tyrānidem Maximi, qui urbis imperium occupauerat, omnia in urbe diripuit, Maximo lapidibus interfecto. Post dies  $\times IIII$ . Eudoxiam cum filia Eudocia & Placidia secum in Africam abduxit: matrem sibi: filiam alteram Honorico nato: alteram Placidia Olibio, qui post imperator fuit, matrimonio iunxit. Præter hæc secta Arriana omnia cōpleuit, ut testatur Iustinianus in Codice De officio præfecti proconsulis Africae. Deniq; quum regnasset annos  $\times LVIII$ . moriens Honorico reliquit habenas, qui haud patre melior in oppugnanda fide post annos  $VIII$ . pediculari morbo misere



- Guntabundus** bo misere periit. Deinde Guntabundus Genserici ex Gunzone filio nepos annos **XXVI**
- Ildericus** Is Ildericum ex Eudocia & Honorico filio heredem relinquens, iureiurando adiecit, ne orthodoxis ullo pacto faueret; at ille mortuo patre pio periurio confestim omnes huiuscemodi ab exilio reuocauit. Post eum Gilimer, v. regnauit annos, uir in primis crudelis, qui nec parentibus pepercit; uictus demum à Bellisario ac in triumphum ductus, anno **LXXXIIII** ex quo Gensericus in Africam ingressus est. Hic Vandalorum finis, ut author Procopius.
- Alani** Nunc ceteros exequar. Alanos, Ptolemaeus in parte Scythiae ponere uidetur: Capitolinus in parte Daciae: Marcellinus itēq; Pli. & Diony. poeta in hac Sarmatia Europea. Iosephus lib. ult. ait, inter Tanaim & Maotidem habitare, ac inita cum Hyrcanis societate Medos suo tempore fuisse depopulatos. Hi demum fuere, qui uno ferè tempore cum Vandalis Gallias, deinde Hispanias petierunt: sed breui & ipsi à Gothis, cum quibus eandē ferè gentem & linguam esse Procopius dicit, expulsi regnum amiserunt. Agathyrsos & Gelonos
- Agathyrsi** Agathyrsos & Gelonos
- Geloni** Gelonos & Gelonus Herculis filij constituerunt, ut est author Eustathius. Ex his Agathyrsos dicit Herodotus cultu praestare, esseq; ab origine Graecos, agri cultores quoq; & optimā incolere terram. Mela dicit eos, ora fuco inficere, qui nulla deletur aqua:
- Roxolani** ex quo Virg. Picūq; Agathyrsi. Hi deniq; Bacchum ex India redeuntem exceperunt. Roxolani Plinio Ptolemaeoq; Roxani Straboni; hodie uero Ruteni. Hi quondam aduersus Mithridatis Eupatoris duces dimicarunt, quibus imp. praerat Tassius, ut ait Strabo. Sed Christiani nunc sunt, Graeca tamen secta, lingua semidelmatica, sicuti ferè & Lituania & Polonia uicinae regiones; bifariam autem diuisi, qui dicuntur Albi, uicini Lituaniae, ex nomine
- Albi** Fluuij Moscouij dicuntur, ac Mosquam regiam habent, cui praesidet Ioannes dux, qui ex
- Moscouij** Helena Andreae Palaeologi Despoti sorore plures suscepit liberos. Hic ad mare usq; Venedicum postremus omnium imperat. Ex quo Strabo ait supra Roxolanos neminem habitare. Ibi ingens sylua, & homines syluestres pellibus tantum urforum quos uenātur tecti: natura alioqui simplices, melle uicitantes, ac mercatoribus eò ad nauigantibus pro frugibus pelles preciosas commutantes. Retinent insuper urbem maximam, quam Nogardiam, hoc est nouum castrū, eorum lingua uocant, quae Graecum solet habere praesulem. Is fuit aetate nostra Isidorus card. Rutenus ab Eugenio factus. Hic lapis in medio foro quadratus, quem dum ciuitas erat libera qui ascendere poterat, neq; inde deici, princeps habebatur. Huc aditur tantum pellium causa; moneta utitur non signata. Alteri Ruteni, rubri appellati, Orientaliores, ac Borystheni propiores sunt. De Tartaris locus iam exposcit, his uicinis populis atq; infestis, loqui. Hos Plin. Tactaros uocat, ponitq; inter Tauros, de quibus paulopost dicam. Hi anno **MCCXXI**. Batone duce finibus egressi ad mare usq; balteum defluxere, uicinosq; accolae Roxolanos, Gazeos, qui & Lazi Procopio dicuntur, praeterea Polonos depopulati, postremo ad Pannonios penetrantes, omnem eam regionē triennio uastauerunt, ut in Pannonia dixi. Inter Borysthenem & Maotidem campos habitant inadcessos, quum aqua, tum frugibus, tectisq; ac omnibus necessarijs carentes, pecore abundant. Vitam in tentorijs ducunt, equorum inutilium sanguinem potant, ceteriq; utiles equi inter niues unguis herbas radicesq; perquirunt, breuiq; cibo longas tolerant excursions. Lege ac lingua omnes utuntur Mahumetana, ac cum Turcis uicinis adfinitates ineunt. Septenis agunt sub principibus quos Caesares appellant. Ex his unus Lituani Rutenisq; uicini ac infestus, Caesar Caphensis dicitur, quod prope Capham loca teneat. Est enim id castellum iuxta mare in Taurica Chersoneso munitissimum, ditionis olim Genuensium, nunc Turcarum. Ceterum Tartari ore sunt tetro & horrendo, raso sincipite à medio uertice ad uerticemq; tempus, oblongis post tergū capillis, lata facie, pressis naribus, ore abrafo, praeter labrum superius. Deinceps ad reliquos Sarmaticos. Budini *ἄνω τῶν βοῶν καὶ δινεύου*, quod in curribus ut pleriq; Scythae agant, à bobus tractis. Amaxobij simile ferè genus, *ἄνω τῶν ἀμαξῶν καὶ βίβ*. Melanclani quod atris uestibus utantur, Antropophagi em̄ sunt Herodoto teste. Neuri eorum regionem olim ob serpentes reliquerunt. Incantatores perhibentur esse, in lupum sese aliaq; animalia conuertentes, ut Eustathius in Dionysium. Hylea regio mari quo abluatur nomen dedit, ut Plinius. Herodotus etiam sic ait, Traiecto Borysthene, à mari in primis est Hylea regio. Valer. poeta, Mouit & Hylea supplex cum gente Syenem. Stephanus tamen eam regionem Ponti facit. Cimmerici & Oretae inter Sauromatas. Ii in Odyssaea narrantur, Hi secundum Diony. Achaei sunt, qui secuti Agamēnonem, siue Ialmonem filium Martis



Martis regem Asplendonum, huc tempestate delati. Plin. Cimmerios post Arimpæos ponit. Effedones Plinio, Iffidones Hecateo, Assedones Alcmani poetæ iisdem populi. Arimaspi in hac parte Plinio ponuntur iuxta Ripheos, quos Dionysius Arimaneas uel Arimānos uocat. Æschylus uero μονῶπα στρατόν, id est, monoculum exercitum, quod sagittarij quum sint optimi, alterum inflectunt oculum, ut à paruis aduerti altero melius cernāt, unde etiam nomen auspicati sunt Herodoto. Nam Ari Scythice, unum significat, & Maspos oculum. Item dicit author, supra Arimaspos Grypes esse aurum seruantes. Hos prope Riphei sunt montes: ultra uero Arimpæi habitant, iusti & mites. Plin. dicit eos in nemoribus agere ac baccis uictitare: quos satis puto ex eorum genere syluestriū hominum supra mihi memoratorum, sub Moschouie duce degētium. Ad Ripheos usq; cursus Alexandri, ubi eius aræ ponuntur. Supra uero Hyperborei sunt montes, quos nonnulli in Asiæ principio ponunt, de quibus mox in Asiatica Sarmatia. Nunc autem uersus mare Ponticū descendendo Tauras gentem maximam percurram: dicuntur enim non à monte, ut quidam eruditus nuper nullo authore scripsit, sed ab animali, quod ibi Osyris docuerit boues aratro iungere, ut tradit Eustathius. Nam Osyris dicitur uniuersum orbem agricolationē monstrando obuiisse. Horum igitur Pli. x x x . populos fuisse dicit, inter quos Tactaros ponit de quibus supra dixi. Apud hos Diana Taurica, cui Iphigenia præest, & uictima humana sacrificabat. Hic Tauroscythæ qui montana tenent, & Cursus Achilleus, & Taurica Chersonnesus oblonga, in mari protensa modo uittæ mille stad. Eo usq; dicunt Achillem prosequutum Iphigeniam fuisse, raptam ex Aulide in Scythiam à Diana, quum ceruam pro ea supposuit, ibiq; moratum cum ea rem habuisse. Nonnulli alium Achillem eius regionis regem illius amore captum fuisse dicunt. Hæc Eustathius in Diony. Plin. ait hanc peninsulam ad formā esse gladij in transuersum porrectam, & ab exercitatione Achillis cognominatam esse Achillis Cursum. Ab hac c x x . milia insula in Ponto est, Achillis Tumultus appellata, de qua in Ponto dicam: & promontorium Achilleum contra Cimmerium Bosphorum, Ptolemæo. Chersonnesus Taurica moribus & elegantia Græca, libertate quondam à Romanis donata, ut author Plini. In hac urbes nobiles, Theodosia, & Panticapeum metropolis Bosphorianorum, à Panticapeo Ætæ regis filio ædificata, quæ postea Phanagoria est appellata, quod phanarium sit ac forum circa incolentium Europeorum, Eustathio. Præterea Nymphæum, Parthenium: Charax mons: sinus Carcinus. In Isthmo Noua mœnia, Bosphorus Cimmerius lat. x x . stad. qui os Mæotidos appellatur. De Mæotide uero ipsa in Pōti descriptione dicam: Erullos insuper fortissimam gentem in Sarmatia flumen supra Istrum habitare Procopius de bello Goth. scribit, qui, ut ait, senio confectos, seu morbo adfectos ob pietatem interficiunt: uxor defuncti iuxta tumulum laqueo se suspendit, infamis qui huic desit officio. Longobardos olim uicinos Anastasio imperante ac duce Rodulpho infestauerunt, qui dux cum esset ab iniuria belli aliquandiu quiescens, à suis uti segnis intumultus pugnare rursus coactus cum multis eorum millibus cecidit. Exercitus reliquæ antiquam patriam repetentes cum Rogis constiterunt. Deinde in Italiam unā cum Gothis commixti uenerunt: postremo ob famem pars Gepidarum gentis uicinæ militiæ se authorauerunt, pars in Thylen insulam se cōtulere. Iustinus princeps eos primum Christianos fecit, eorum sæpe auxilijs usus. Gothos quoq; Trazaitas Procopius hic ponit & Hunnos. Flumina hic, primū Tanais Europæ terminus, Græco uocabulo porrectus extensusq; dicitur, quod longe fluat, Barbaris quandoq; Silis nunc Vola uocatus. Nam pleriq; fluuij Barbari sibi usurpant nomina, ut Nilus, Thermodon, Araxes, Eridanus. Tanais igitur è Ripheis montibus oritur Ptolemæo, è Caucafo Dionysio, è magna uero palude Herodoto, quibusdam alijs nullum certum habet principium. Hic Græcorum colonia quondam fuit a Paleomone Colchorum rege diruta, quum minime obtēperaret. Commune id emporium eius regionis: nunc in eodem loco castellum est Venetorum Tana, unde pelles & mancipia exportantur, quæ Sarmatæ mercantur, appellantq; Carcasos. Borysthene ingens Sarmatiæ fluuius à montibus exit Venedicis, & per fines Sarmatiæ in Pontum Ptolemæo: Plinio autem & flumen est & lacus & oppidum & gens, uocaturq; à Barbaris Neper, qui Tartaros à Lituanis diuidit: præterea Tira & Axiaces, quem Hypanim etiam uocant, Barbari uero Nester, ex Peucinis montibus in Pontum fluunt. Flumina præterea è mōtib; Venedicis in sinum eiusdem nominis, Ptolemæo, Chrones, Rubon, Truntus, Chersinus,

Sarmatia

Effedones  
Arimaspi

Grypes

Riphei

Arimpei

Aræ Alex.

Tauri popu

li XXXX

Tactari

Tauroscy

thæ.

Cursus Achil

leus.

Achillis tur

mulus.

Achilleū pro

montorium

Cherso.

Theodosia

Panticapeum

Phanagoria

Nymphæum

Parthenium

Charax mōs

Sinus Carci.

Isthmos

Noua mœnia

Bosphorus

Mæotis

Tanais

Rogi

Gepidæ

Gothi tra

zaitæ.

Hunni

Polemōn

Borysthene

Axiaces seu

Hypanis



## SARMATIA ASIATICA



Rha  
Rhyminium  
Rha barbarū  
Hyperborei

Rhombitani  
Rhombites  
Zygi  
Napas  
Sindi  
Hunni  
Simocatus  
author.  
Hunni Turcae

Gotbi trazite

Amazones  
Edil  
Rha  
Trogus

Strabo  
Thalestris  
regina  
Herodotus

**S**ARMATIAE Asiaticae limites Ptolemaeus intra Thanaim & Rha fluuios montesq; Caucasum & Hyperboreos concludit, in quo fermè spatio populi clari sunt Rhombitani, Melaceni, Zygi, Hunni, Turcae, Amazones, Hyperborei, Gerri, Hippophagi. Flumina uero Rha, Rhombites, Rhyminiū, unde & mōtes Rhyrnici. Rha in primis maximus amnis, apud quē, inquit Arrianus, radix nascitur medicamēto nobilis, quod Rha ponticū, seu Rha barbarū uocant. Oritur ex Hyperboreis. Flexiones facit similes Tanai inter se aduersas, ab Alexādro alter Tanais putatus. De Hyperboreis qui supra Rhipheos habitāt, Pli. dicit eos inter Antipodū solis occasus & nostrū orientē, putari à nōnullis semestrē diem habere, maneq; serere & uesperī merere. Domus his nemora, nullum morbum, perpetuam salubritatem, etatem quālongam ad mille annos, procul à lite & iniustitia. Herodotus contrā, nullos esse Hyperboreos dicit: aut si sunt, necesse & Hypernotios quosdam esse. Possidonius esse quidem eos adfirmat, uerum habitare iuxta Alpes Italiae. Polybius ait, supra Tanaim uersus septentrionem ignota esse omnia, somniareq; si qui de his loquuntur aliquid aut scribunt. Rhombitani accolae fluuij sunt Rhombitis, Strabo. Ptolemaeus maiorem & minorē ponit Rhombitem, paulopost Mæotidem ex Rhomborum frequentia nominatum. Zygi de quibus Marcellinus ait, Inmani diritate Zygos & Napas. Dionysius poeta praeter Zygos ponit etiam Sindos inter Sarmatas. Hunnos supra Caspios & Albanos ponit Dionysius. Simocatus quidam est author Eustathio in descriptione orbis, Hunnos circa Boream & orientem consistere, eosq; Turcas à Persis appellari. Alij sunt Hunni Europei, de quibus Procopius lib. v. sic ait, apud Mæotidem Cimmerici habitant antiquitus nominati, nunc autem Hunni, quibus olim rex quidam imperabat qui duos habebat filios, Vturgurum, & Cutrigurum: hi inter se regno diuiso utramq; ripam Mæotidis ostij incoluerunt, donec paulatim Istrum traicientes cum ualido exercitu loca imperij Romani populati sunt: horum alter Vturgurus domum postea reuersus circa eandem confedit paludem: Cutrigurus autē Romano imp. negocium facessebat, occidentē uersus late loca occupauit. His uicini apud Mæotidem sunt Gotbi Trazite appellati, remoti ab alijs Gothis, qui Visigothi dicuntur. Hos traicere conantes Istrum Hunni saepe repulerunt. Vsq; ad pontum habitant Euxinum, iter dierum x x. Arrianam colunt sectam, misereq; ad Iustinianum anno eius imperij x i. oratores quatuor, ut praesulem eis mitteret, quū alter apud eos esset extinctus. Haec Procopius diuersis in locis in eodem libro, ex quibus deprehendimus Hunnos, qui Pannoniam ceperunt, Europeos fuisse: colonos fortē Hunnorum Asiaticorum de quibus scribimus: hosq; simul eandem esse gentem cum Turcis & Lazis & Zanis, qui à Iustiniano superati sunt per Theodorum, ut author est Agathias. Verum diuersis cognominibus appellati, ex ducibus pleriq; nomen habentes. Reliqua Hunnorum in historia Pannoniae profecuti sumus. Amazones apud Rha fluuium sitae, hodie quoq; à nostris cosmographis in insula ponuntur Edil fluuij, quem Rha dicunt esse. De his Trogus lib. i i. ait, duo fratres Scythae cum exercitu apud Rha flumen constitere: ibiq; post multos annos cōspiratione uicinatorum, quibus erant infesti, trucidantur. Horum uxores qui cum eis aderant, in aduena terra sumpta mulierum manu sese tuentur contra uiros: quibus tantū concubitus causa admissis, mares filios interficiebant, foemina dextram adimebant mamillam, unde nominis etymologiam sumpserūt. Primae earum reginae Marpesia & Lampedo: his Orithyia & Antiope successere, contra quas profecit Hercules & Theseus uictoria sunt potiti, Menalippe & Hippolyte sororibus Antiope captis: deinde Pantafilea Orithyiae succedens, & in bellum Troianū profecta, cum toto exercitu trucidatur. Hoc itaq; modo ex successione usq; ad Alexandrum Magnum durauere. In hanc ille sententiam. Strabo autem lib. x i. eas dicit indicio esse late quondam dominatas fuisse ciuitates ab earum reginis cognominatas in Asia, ut sunt Ephesus, Smyrna, Myrina, Paphe, & aliae complures. De Thalestri regina, quod in Hyrcania cum Alexandro praelio concurrerit, ut quidam scriptores tradunt, non adseuerat. Herodotus de hoc genere refert, Amazones Thermodonta Paphlagoniae incoluerunt, quae quum in sedibus suis à Graecis essent debellatae, cōgregatae unā pontum Euxinum contra eos traicientes, à uentis reiectae in Mæotidem descendentes, omnem eam regionem depopulatae sunt. Quumq; essent specie pulchrae pacem cum iuuentute ob Venerem fecerunt, simulq; Tanaim transeuntes iter

trium



trium dierum uersus oriētem confedere, ubi nunc sunt apud Sauromatas: ut uero quidam uolunt, Istrum traicientes contra Græcos usq; ad Ariopagum uenere: unde nomen ab illis locus tanquam à Marte reiectis adsumpsit. Hæc Herodotus. Dionysius quoq; poeta eas Thermodonte huc migrasse dicit, ἀμάζονες πλαγχθῆσαι πᾶσι κεν ἀπό τῆσθι θρημῶδοντες, id est, Amazones profugæ patria procul à Thermodonte.

## RES TURCARVM

**TURCÆ** in hac parte inter Sarmatas Asiaticos supra Caspias portas commemorantur Plinio, Melæq;. Qui uastas dicit eos colere solitudines, aliq; uenando. Ptolemæo Tusci in eadem parte ponuntur. Simocatus historicus, ut tradit Eustathius, ait Hunnos à Persis Turcas uocari. De his itaq; Scilix Græcus author, qui historiam scripsit Constantinopolitanā, sic refert: Turcarum genus Hunnicum est circa Caucasum montem, gens maxima atq; libera: quum Saraceni late dominarentur in Asia, atq; inter se dissiderent, Maugmet princeps Persidis & Mediæ contra Imbraelem item Saracenum Babyloniam principem, auxilia Turcarum adcerfuit: illi duce Mucaleth, uictoria potiti, ad imperiū Persiæ aspirare cœperunt: præsidiaq; in Araxi ponte constituta à Saracenis, ne Scythæ transirent in Persiam, cum amouere conarentur prohibiti, manu ualida prædone duce Strangolice contra exercitum Maugmet ueniunt, ac tandē potiuntur. Totius Persiæ Strangolix Sultanus efficitur: ruptisq; Caucaſi claustris Turcas alios euocat: uicinis bellum suscitatur: Babylonem Pissafirio rege superato in potestatem redigit: contra Carbessen Arabiæ principem, bellum primum per Cuelmam legatum, deinde per Asan fratris filiū infeliciter gessit, amissis copijs ac profligatis: uerum alij atq; alij insurgētes huius nationis totam Asiam occupauere. Hæc Scilix. Otho autem præsul Phrisingensis dicit eos egressos è finibus anno salutis DCCCLX. regnate apud Francos Pipino: Asiam occupauere, ac cum Saracenis de una lege conuenere, quum prius uti reliqui Scythæ idola colerent. Insequentibus deinde temporibus diuersi ex his duces ac principes loca diuersa cepere. Solimanus Niceam usq; ad Helleſpontum & Tarsum Ciliciæ, qui in prima expeditione Hierosolymitana expulsus à nostris cum tota familia fuit. Ducath Damascum omnemq; regionē Decapoleos: Assungur Alapiam, Anxianus Antiochiam cum modicis finibus: nam usque Laodiceam Syriæ Calipha Ægypti è gente Saracenicā possidebat regiones. Post annos circiter LXXX. regnante apud Hierosolymas ex nostris Almerico Syracinus Norandini Damasceni principis dux, simulatione ferendi auxiliij Caliphæ Ægyptio qui tunc à nostris oppugnabatur, eum obrūcauit, Sultanumq; se primum Ægypti cōstituit. Huius Saladinus successor Hierosolymæ Syriæq; regnum nostris expulsis in potestatem recepit, processuq; temporis & ipsi Saracenicum nomē ex Turcis, quod inter Arabes uersarentur usq; in hodiernum diem acceperunt: perpetuaq; postmodum lege sanxere, nequis Turca aut in secta Mahumetana natus Sultanus esset, sed aut Christianus fidei desertor, aut alterius nationis captiuus ac seruus. Insequentibus deinde seculis anno circiter M C C L. quatuor è Perside familiæ cum totidem ducibus ac exercitibus late per Asiam, perq; Europam uagati sunt, Asambeci, Candelori, Caramani, Othomanni. Candelori Sinopen, regionemq; circa Pontum ceperunt. Caramani Ciliciam, quorum ultimus Abamus auxilium contra Othomannos à Pio pont. per oratores petijt. Vtraq; igitur familia à Mahumete Othomanno pulsa ad opes Asambeci cōfugit. Hic Asambecus Vfuncaſan appellatus, una ex quatuor familijs in Perside regnabat omnium potētissimus: apud Tauros ciuitatem ab eis uocatā regiam constituerat, ac Othomannis plures ademuit urbes: cum Venetis ex ea causa fœdus intuit: oratorq; Venetorum Catherinus Zenus ad eum missus anno M C C C L X X I I. multas eius opes testabatur se uidisse: contra Othomannum ad septingenta hominum millia coegisse, ipsum in castris uenari solitū equos syluestres quibus uelcebantur. Prusiæ ac Nataliæ regiones hostium depopulatum esse. Deniq; Cappadoces, Armenos, Mesopotamios, uicinosq; circa populos omnis subegisse. Aliæ quoq; literæ Securani Genuensis, qui apud eas nationes negociabatur, ad Sixtum pont. eodem ferè anno idem testabantur: præterq; etiam Sorochum nepotem magni Tamberlani ab eo expugnatum, apud mare Caspium Samorcantē urbem proximū Amazonibus tenentē, Hienfalem regem Babyloniam cum toto exercitu superatum: Ægypti Sultanum ob formidinē ad fœdus ineundum compulsū. Quæ omnia post eius mortem descuere, filijs non parī uirtute

Maugmet

Imbrael

Mucaleth

turca.

Strangolix

Otho præsul

Solimanus

Ducath

Assungur

Saracenus

Norandinus

Saladinus

Turcarum

familiæ IIII

Candelori

Caramani

Asambeci

Vfuncaſan

p aut fe



aut felicitate succedentibus. Ex quo Othomanni, ac alij, multa de eorum imperio abstulerunt. Nuper uero anno **M D II**, excitatus est in Perside uir bubulcus & idiota, nomine Sophi, qui se prophetam dei nominat, responsaq; dat: operataq; facie more Moscos populos audit: magnoq; cum exercitu ingressus uicinas nationes subegit: Othomannis maxime aduersus, quibus multa iam abstulit, eaq; antiquis possessoribus & dominis Asambeci nepotibus tradidit. Armenos Christianos ultrò obuiam ob metum procedentes bona spe iussit esse. Othomanni autem, quos è quatuor descripsimus familijs, eodem tempore Othomanno duce in Asiam primum minorem irrupere. Hic enim ex humili fortuna ob uirtutem rei militaris magnum sibi nomen in Turcarum gente parauerat: cuius filius Orchanes supra nidum paternum in Thermodontem & Bithyniam transgressus, caput extulit: huius item Amurathes rem maiorum adauxit: duobus siquidem de imperio Græcorum certantibus ab altero auxilio adcersitur, pacta Callipoli: quam adsecutus primus Turcarum paulatim per dissensionem principum Græcorum in Europam, in Thraciam primo, deinde in reliquam Græciam, manus intecit. Huius è duobus superstibus liberis, alter Solimanus breui decessit, alter Pazaites paterno successit imperio, maiorum fama non inferior. Thraciam, Moesiamq; magna ex parte subegit: maiora facile consecuturus, si per eius infelicem exitum licuisset. Captus siquidem à Tamberlano, de quo uiro inter Parthos postea dicemus: in caueaq; uinctus cathenis modo feræ circumducebatur. Filij hac clade accepta euestigio per Thraciam fugientes à Græcis capti sunt, è quibus Celapinus natus maior, inutili quidem nostrorum consilio, ad recuperandum paternum regnum dimissus, obiit, superstitè filio Orchane pupillo, quem tutor ac patruus eius Moses cupiditate adrepti imperij de medio sustulit: quod deniq; & ipse sine liberis extinctus, fratri Mahumeti reliquit. Hic igitur primus Danubium traiecit: multasq; eorum ciuitates tributarias fecit. Huic Amurathes filius successit: quem aliquandiu Græcus imperator in Asiam traicere conantem interclusit: demum ubi eò penetrauit, Muscapham Pazaitis filium regno paterno spoliatum egentem contra eum excitauit: quo uicto Amurathes solus rerum potitur: Theisaloniam uic tam diripuit: Epirumq; ac Ætoliam subiugauit: Sinderouiam Georgij Despoti Seruicæ soceri sui urbem expugnauit. Cum centum armatorum millibus Pannoniam ingressus obtinuisset, nisi commeatus per anni penuriã defuissent. Bis tamen Pannonios bello fudit: semel apud Varnam, in qua Vladislaus rex cum duce Ioanne Hunadis & Iul. Cæsario legato profugatus fuit: de quo quid deinde fuerit incertum, non amplius uisus est. Ioannes ut peritus rei militaris fatum prædixerat: non creditus sese ante finem pugnae in tutum recepit. Legatus fugiens dum aquaturus equum in amnem ingreditur, à latronibus Pannonijs trucidatus in medio campo iacuit. Post quam uictoriam Amurathes simul cum alijs rebus gestis, iam satis gloriæ peperisse putans, uitæ tranquillitati consulere deinceps statuit. Itaq; curam rerum Mahumeti puero & eius magistro Calibassæ tradita, ipse imperio se abdicans secretum petijt. Reuocatus paulopost à suis contra Ioannem Hunadis iterum aduersus euntem rursus uictoriam retulit, atq; iterum secessit. Moritur apud Prusiam Bithyniæ ciuitatē, quæ erat ante captam Constantinopolim Othomannorum regia. Mahumetes igitur defuncto patre, instituta maiorū pro ingenio correxit: rem domi forisq; legibus ordinauit: Constantinopolim expugnauit. Auctus deinde uiribus ad Albam inter Danubij & Saui confluentes castrametatus, magnā à nostris plagam accepit **x x x**. ferè mil. è suis desideratis. Fugere in eo exercitu tres Ioannes, Vaiuoda dux regis Pannoniæ, Io. Caruagialla legatus, & Io. Capistranus ordinis minorum, sub Calisto **III**. Post hæc Seruiam inuasit: eius Despotus Georgius relicto defensionis filio in Pannoniam aufugit: Trapezuntem deinde ac Bosnam fugatis eorum principibus subegit: omni deniq; ferè Græcia cum Peloponneso, Macedoniaq; ac Illyrico potitus, in Italiam ad extremum penetrauit, Hydrunto capto: in quo bello per triennium gesto, flos omnis Italiæ absumptus est: benigne nobiscum egit dei prouidentia, auctore inter hæc de medio sublato. Ad cuius nuncium mortis Sixtus pont. qui iam de fuga in Galliam, & alma urbe beatis apostolis qui eam tueretur, relinquenda cogitauerat: cum patribus ac plebe deo gratias agens, tabernas claudi: iustitium ac triduale sacrum indicit iubet. Mahumetis igitur filius Pazaites qui nunc imperat, rem paternam suscepit, expulso Zizimo fratre, qui Rhodum primo, deinde in Galliam, postmo ad urbem Romam ad Innocentium **V III**, captus cum custodibus Rhodiorum militum uenit: obuiam Francisco pont.



pont. filio procedente: exceptusq; publice in senatu, pontificē, deinde patres more suo con-  
salutavit: mox custodiae traditus est, donec ab Alexandro successore ablatū Carolus VIII  
rex Gallorum hinc secum Neapolim duxit, qui paucis post diebus ueneno extinctus, ma-  
ximi initium mali nobis fuit: nam rem tutam fore Christianis frater per oratorem pontifici  
receperat eo incolumi, Igitur anno MCCCCXCVIII, excursions in Carnorum regio- *Carni*  
nem transmissio Taliauento fecit: multa fidelium milia trucidauit. Biennio deinde post lon- *Methone*  
ga obsidione Methonem cepit, omnibus ad unum oppidanis cum praefule necatis, frustra *capta.*  
subuenientibus Venetis. Postremo Gallorum classem suppetias ferentem apud Lesbum  
perdidit: quae singula alijs etiam in locis mihi repetita.

R. VOLATERRANI COMMENTARIORVM  
VRBANORVM LIBER VIII.

ILLYRICVM



ILLYRICI ab Illyrio Cadmi & Hermionis filio, ut tradit Eustathius,  
cognominati, quorum sepulchrū prope Ceraunia cernitur. Huc enim  
ē Thebis profecti in serpentes mutati fuerunt, postq; Cadmus Mar-  
tis draconem, qui Dyrce custodiebat, interfecit. Ratio fabulae, ut idem  
dicit, quod homo Graecus & politicus mores induerit barbaros, & ui-  
ctum ferinum. Appianus autem aliam repetit originem: Polyphemo  
uidelicet & Galatae tres fuere filij, Celtus, Galatus, & Illyrius, qui to-  
tidem constituere populos. Illyrio deinde filij, Achilles, Autarius, Dar-  
danus, Medus, Taulantius, Perrhebus: filiae quoq; Partha, Daorta, Dasara: à quibus Tau-  
lantij, Perrhebij, Achillei, Autarici, Dardani, Medi, Partheni, Dasarici, Darsij prodire. Au-  
tario ipsi Pannonius, uel Pæonus potius, & Scordiscus filius fuit. Pæoni uero Tribalus, à  
quibus pariter nationū cognomina traducta sunt. Hæc ille. De Illyrijs Florus ait, quod pri-  
mo bello Punico, regnante Teuca muliere, populationibus non cōtenti, licentiae scelus ad-  
diderunt, legatos Rom. securi percusserunt, praefectos nauium igni cremauerunt, idq; quo  
indignius fieret mulier imperabat. Itaq; Cn. Centimala duce, late superati fuerunt. De ea-  
dem regina quae Agronis regis uxor fuit, Polybius sic ait: Illyrij saepe eos qui ex Italia nauī  
gabant, & ex Phoenice mercatores deprædabantur, Romani conquestum ad Teucam re-  
ginam P. Iul. & T. Coruncanum miserunt: alterum eorum liberius locutum, postea disce-  
dentem in itinere iussit interfici contra ius gentium. Ita missus Cn. Centimala cum exerci-  
tu Teucam superauit, illa sese in urbem Rhizonem recepit, & procul à mari in ipsa Rhizo-  
nis fluij ripa pacem fecit, hac conditione ut tributum daret, omni Illyrico excederet, pau-  
cis exceptis locis, ut non ultra Lissum ei nauigare liceret. De Illyrijs postea, uti Liuius testa-  
tur, L. Manlius prætor capto Gentio rege qui rebellauerat, triūphauit. Deinde Scipio Na-  
sica conf. expugnato Delminio, unde Delmatæ dicti sunt, amplissima ciuitate. Mox Q. Me-  
tellus cognomento Delmaticus. Postremo Asinius Pollio Augusti tempore, Salonā oppi-  
do munitissimo in potestatem recepto. Insequentibus uero temporibus Sclauī dicti sunt, à  
Graecis autem Sclaueni, de quorum origine Procopius Graecus author sic scribit: Sclaueni  
gens Scythica Iustiniani tempore in Illyricum irruere, multasq; strages ediderunt, contra  
eos imperator exercitum misit Germanorum, qui multos ex eis interfecerunt. Sclaueni ni-  
hilominus prædas egerunt, & incommoda multa uicinis intulerunt. Istrumq; nequeuntes  
transire, se domum receperunt. Postea uero paulatim Gepidīs militantes supra capita om-  
nium emerfere, ac Istrum transeuntes imperij Rom. loca occupauere, interq; Illyricos con-  
stitere. Catalecto utūtur semiscythico ac proprio in sacris usq; literis ac sacrificijs, cōcessio  
ne pont. ac sancti praefulis eorum Cyrilli. Magistratus ac principes Banos appellāt. Domi-  
natur nunc partim à Pannoniorum regibus, partim à Venetis, ligneis habitant plerūq; æ-  
dificijs culmo contectis, præter paucas littorales urbes in quibus humanius degunt: tellu-  
rem optimam colunt: ubi, teste Aristotele, bis grauidæ pecudes & quater in anno tonden-  
tur. Regionem omnem Rom. ut est author Rufus, in prouincias XVII. diuisere. Norico-  
rum II. Pannoniorū totidem, Valeriam, Samensem, Delmatiam, Mœsiam, Dacorum II.

Teuca regina  
Agronis uxor  
Cn. Cētimala

L. Manlius  
Gentius  
Scipio  
Nasica  
Qu. Metel.  
Asinius  
Sclauorum  
origo.  
Sclaueni

Bani magi  
stratus.

Illyrici  
diuisio